ҒАЛАБА БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН · 9 май 1972 йил, сешанба · № 108 (15.279). · Баҳоси 2 тийин.

ҚЎШМА СОН

Совет кишиларининг ҳарбий жасоратига, армия ва халқнинг бузилмас бирлигига бағишланган

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ПРАВДА ВОСТОКА

ГАЗЕТА ИЗДАЕТСЯ С АПРЕЛЯ 1917 ГОДА

ОРГАН ЦК КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

За нашу Советскую Родину!

ФРУНЗЕВЕЦ

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА КРАСНОЗНАМЕННОГО ТУРКЕСТАНСКОГО ВОЕННОГО ОКРУГА

Ишчи ва деҳқонларнинг кўпчилиги ўзларининг Совет ҳокимиятини —меҳнаткашлар ҳокимиятини ҳимоя қилаётганликларини билган, ҳис этган ва кўрган... халқни ҳеч қачон енгиб бўлмайди.

В. И. ЛЕНИН

Рассом Б. Штин чизган расм.

ВАТАН ҚАЛҚОНИ

БЕРЛИН. Шаҳарнинг шарқий қисмидаги немис ҳарбий инженерлик билим юртининг биноси. 9 Май куни соат 00.03 минутда Гитлернинг ўнг қўли ҳисобланган генерал-фельдмаршал Кейтель шу биқода фашистлар Германиясининг сўзсиз таслим бўлганлиги ҳақида актга қўл қўйди. 1418 кун давом этган жанг даврида кутганимизга эришдик. Советлар мамлакатининг қасос қиличи Ватанимизнинг шон-шарафига, озодлиги ва мустақиллигига касд қилган чет эллик босқинчиларни мажақлаб ташлади. Душман яксон этилди, адолатли иш тантана қилди. Шу кунга етиш учун совет халқи куч-ғайратини ҳам, ҳаётини ҳам аямади

Совет халқи ғалабага узоқ ва оғир йўл босиб, дастлабки муваффақиятсизликларнинг ғамандухлари орқали, лекин ўзининг ғолиб чиқишига қаттиқ ишонган ҳолда етиб келди. Бу йўл қаҳрамон Брест ва Севастополь орқали, Москва остоналаридаги ерлар ва Волга соҳиллари, Курск ва Днепр орқали, мамлакатимизнинг катта ва кичик шаҳар ва қишлоқлари орқали, душманнинг 607 дивизиясини тормор этиш орқали ўтди. Таслим бўлган Берлин устида Ғалаба байроғининг ҳилпираши бу курашга якун ясади.

Урушнинг машаққатли йиллари тобора узоқлашмоқда. Жанглар аллақачон тугаган, уруш қолдирган жароҳатлар битиб кетди, лекин ўша йилларнинг ҳаяжонли воқеаларини хотирамиздан вақтнинг тез ўтиши ҳам ўчира олмайди.

Халқ ўз мақсадига эришди. Совет кишилари асрлар ўтса ҳам унутилмайдиган жасорат кўрсатдилар. Совет халқи чинакам жанговар партия бўлган Коммунистик партиямиз раҳбарлигида ғалаба ижодкори бўлди. У фашист ҳарбий машинасини мажақлаб ташлаб, халқаро империализмнинг режаларини барбод қилди ва фашист-газандаларни заҳарли нишидан ажралгунча халқ чўқмори билан савалади

Улуғ Ватан уруши Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг мустаҳкамлигига катта синов бўлди. Гитлерчилар Германиясининг ҳарбий ва сиёсий раҳбарлари, бутун жаҳон империализми фашист босқинчиларининг зарбалари остида дастлабки мағлубиятдан кейиноқ Совет давлатида миллий адоват, миллий низолар бошланиб кетади деб ҳисоблаган эдилар. Уларнинг умидлари беҳуда чиқди. Халқларнинг қардошларча дўстлиги, уларнинг монолитлиги ва жипслиги оғир синов йилларидагидек зўр куч билан ҳеч қачон намоён бўлмаған эди. Фашизмнинг лойқа тўлқинлари фронт орқасидаги кўп миллатли сафлар билан якдил ҳаракат қилган кўп миллатли қўшинларимизга тўкнашиб чилпарчин бўлиб кетди. Мамлакатимиздаги ҳар бир миллат ва элат ғалаба кошонасига ғишт қўйди.

Қуролдошлар биродарлиги ҳақида тўлқинлантирувчи ҳужжатлар қолдирди бизга уруш. Катта ва кичик халқлар, элатлар ўз она-Ватанини кўкракларини қалқон қилиб ҳимоя этдилар. Фронтчилар жасоратида кўп миллатли совет халқининг юксак ватанпарварлик руҳи, интернационализм кучи намоён бўлди. Москва яқинидаги Дубосеково разъездини эслаб кўрайлик. Кўп миллатли жанговар коллективни ташкил этган 28 панфиловчи оғир дақиқаларда сўнгги граната қолгунча, юраклари урушдан тўхтагунча жанг қилди. Ёки кўпгина миллатларнинг вакиллари, жумладан, ўзбек М. Турдиев ҳимоя қилган Сталинград шаҳридаги Павлов уйини эслаб кўрайлик.

Қизил байроқли Туркистон ҳарбий округи ўша вақтда улкан кадрлар ўчоғига айланди. Унинг территориясида ўнлаб дивизиялар ташкил этилди. Бу дивизияларнинг интернационал ҳарбий сафига барча халқларнинг, шу жумладан, Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларининг вакиллари келиб қўшилдилар. Интернационалчиларнинг жанговар бирлашмалари фронт йўлларида ҳарбий вазифаларни бажаришда мислсиз мардлик ва ҳарбий маҳорат кўрсатдилар.

Қуйидаги фактларнинг мазмуни жуда терандир: қаҳрамонлиги ва жасорати учун юздан ортиқ миллат жангчилари орден ва медаллар билан мукофотланди. 11 мингдан ортиқ жангчига Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди. Улар орасида ўнлаб совет миллатларининг, жумладан кареллар, абхазлар, ёқутлар ва бошқа кам сонли халқларнинг вакиллари ҳам бор.

Фронт билан фронт орқаси ғалабага ёнма-ён борди. Барча халқлар ҳаракатдаги армия билан якдил бўлиб унинг ҳаёти, унинг ташвишлари билан яшадилар. Ўзбекистон, Ўрта Осиёнинг барча республикалари ҳам шу ташвиш билан яшади. Улар қудратли арсеналга айландики, полк ва дивизиялар сафи шу арсеналдан мадад олиб турди. Ўзбек халқининг фронтдаги ўзбек жангчиларига ёзган хати каби ҳужжатнинг маънавий таъсирини ўлчайдиган мезон топилмаса керак. Бу хат жангчиларнинг кучига-куч қўшди Ватан тақдири учун ўзларининг масъулиятли эканликларини чуқурроқ ҳис этишларига ёрдам берди. Минглаб кишилар фронт чизиғи Ўзбекистондан ҳам ўтишини, ўзбек йигити рус, украин ва белорус уйини ҳимоя қилиш билан бирга герман босқинчиларидан ўз уйини ҳам ҳимоя қилаётганлигини, ягона ва дўстона оила бўлиб бирлашгандагина душманни енгиш мумкинлигини фронтдаги йигитларга уқдирдилар.

Бутун мамлакатимизда бўлгани каби Ўзбекистонда ҳам металл, жанговар техника, пахта, дон учун жанг олиб борилди. Оппоқ пахтадан жангчилар учун миллионлаб кийим-кечак тикилди, момиқ пахта жангчи ярасига малҳам бўлди. Республика фронтга Бойсун ғалласини, Бухорода етиштирилган гўштни, меҳнаткашларнинг ихтиёрий равишда топширган маблағлари ҳисобига ясалган ўқ-дорилар, қурол-яроғлар, самолёт ва танкларни, иссиқ кийим-кечак ва қалб ҳарорати билан битилган илиқ хатларни юбориб турди. Одамлар фронтда жанг қилаётганлар учун янада оғирроқ эканлигини, ғалабага эришмоқ учун уларга қурол-яроғ зарур эканлигини эсда тутиб, тўйиб овқатланмас, тўйиб ухламас эдилар.

Совет жангчилари жанговар байроқларини шон-шараф билан юқори кўтариб, ўз Ватанларини ҳимоя қилибгина қолмай, Европа ва Осиёнинг кўпгина давлатларига озодлик келтириб, ўзларининг интернационал бурчларини ҳам бажардилар. Бизнинг ғалабамиз тарихдаги оддий бир воқеа эмас. Бу ғалаба ҳозирги кунда ҳам жаҳон воқеаларининг боришига жуда катта таъсир кўрсатмоқда. Бизнинг ғалабамиз марксизм-ленинизм идеяларига содиқ бўлган, ўз социалистик Ватанига садоқатли, Коммунистик партия атрофига жипслашган халқни тиз чўктиришга, социализмни енгаолишга қодир куч жаҳонда йўқ эканлигини яна бир бор кўрсатди.

Ҳозир ҳам жаҳон нотинч. Сўнгги йилларда империалистлар 30 дан ортиқ уруш ва қуролли можаро келтириб чиқардилар. Биз ҳушёр бўлишимиз лозим. КПСС Марказий Комитетининг Бош Секретари ўртоқ Л. И. Брежнев Марказий Комитетнинг партия XXIV съездига ҳисобот докладида **«Халқ яратган нарсаларнинг ҳаммаси қаттиқ ҳимоя қилиниши керак. Совет давлатини мустаҳкамлаш — унинг қуролли кучларини ҳам мустаҳкамлаш, Ватанимизнинг мудофаа қобилиятини бутун чоралар билан кучайтириш демакдир. Биз бесаранжом дунёда яшар эканмиз, бу вазифа энг асосий вазифаларнинг бири бўлиб қолаверади!»** деб таъкидлаган эди.

Мамлакат мудофаа қобилиятини мустаҳкамлаш — бу ҳам армиямизнинг, ҳам халқимизнинг вазифасидир. Уруш йилларида бўлгани каби ҳозир ҳам совет кишиларининг фидокорона меҳнати Армия ва Флот жангчиларининг ҳарбий хизмати, жанговар меҳнати билан қўшилиб кетмоқда. Монолит бирликдаги армия ва халқ Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ярим асрлик юбилейига Ватанимизнинг иқтисодий ва мудофаа қудратини янада мустаҳкамлашга қатъий қарор берган ҳолда бормоқда. Улар янги уруш очишни истовчиларни, тарих сабоғини унутиб қўювчиларни рейхстаг деворларидаги ёзувларни эсдан чиқарманг деб қаттиқ огоҳлантирмоқдалар.

СССР МУДОФАА МИНИСТРИНИНГ БУЙРУҒИ

1972 йил 9 май · № 98 · Москва шаҳри

Солдат ва матрос, сержант ва старшина ўртоқлар!

Прапорщик ва мичман ўртоқлар!

Офицер, генерал ва адмирал ўртоқлар!

Армия ва флот ветеранлари, Улуғ Ватан урушининг барча қатнашчилари!

Бугун совет халқи ва унинг жангчилари, қардош социалистик мамлакатларнинг меҳнаткашлари, бутун прогрессив инсоният Ғалаба байрамини нишонлайдилар. Бундан йигирма етти йил муқаддам совет Қуролли Кучлари гитлерчиларнинг галаларини тор-мор келтириши натижасида фашистлар Германияси қақшатқич мағлубиятга учради ва ҳеч сўзсиз таслим бўлди. Бу — жаҳон империализмининг зарбдор кучлари устидан социализм кучларининг буюк ғалабаси эди.

Совет Иттифоқи ўтган урушнинг асосий оғирлигини ўз елкасида кўтариб чиқди, немис-фашист босқинчиларини тор-мор келтиришда ҳал қилувчи роль ўйнади. Коммунистик партия раҳбарлигида мамлакатимизнинг барча халқлари битта сафда туриб фронтда, партизан отрядларида қаҳрамонларча жанг қилдилар ва ўз социалистик Ватанини ҳимоя қилишни кўзлаб мамлакат ичкарисида фидокорона меҳнат қилдилар, матонат ва мардлик мўъжизаларини кўрсатдилар. Совет кишилари қилган шижоат абадий сўнмайди. Герман фашизмига қарши жанг қилган бошқа мамлакатларнинг халқлари ҳам душманни тор-мор келтиришдан иборат муштарак ишга салмоқли ҳисса қўшдилар.

Совет халқининг Улуғ Ватан урушидаги ғалабаси социалистик тузумнинг афзалликларини, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг буюк ҳаётий кучини ва қудратини ёрқин намойиш қилди. Герман фашизми, сўнгра эса япон милитаризми ҳам тор-мор қилинганлиги империализм позицияларини янада заифлантиришга олиб келди. Бир қанча мамлакатларда социалистик революцияларнинг ғалаба қилиши, жаҳон социалистик системасининг вужудга келиши, халқаро ишчи ва миллий озодлик ҳаракатининг юксалиши учун шарт-шароит яратилишига ёрдам берди.

Бу йил Ғалаба куни шонли юбилей — СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги бўсағасида нишонланмоқда.

Совет халқи бу улуғ байрамни Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизм сари олға дадил боратуриб, монолит жипслашган ҳолда кутиб олмоқда. Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, зиёлилар тўққизинчи беш йиллик планини ва совет жамиятини социал-иқтисодий ривожлантиришнинг КПСС XXIV съезди тузиб берган улуғвор программасини жуда баланд руҳ билан амалга оширмоқдалар. Бизнинг социалистик ишлаб чиқаришимиз тез ва барқарор суръатлар билан ўсиб бормоқда, унинг самарадорлиги ошмоқда, халқ фаровонлигини яхшилашнинг янги муҳим тадбирлари амалга оширилмоқда.

КПСС XXIV съезди белгилаб берган ташқи сиёсат программаси изчиллик билан амалга оширилмоқда. Коммунистик партия ва Совет ҳукумати социализм манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқдалар, тарих сабоқлари билан ҳисоблашишни истамаётган агрессив империалистик доираларга кескин равишда қаршилик кўрсатмоқдалар, тинчликни актив ҳимоя қилмоқ, империализм ва гумашталарининг тажовузкорлик ҳаракатларига зарба уюштирмоқ учун барча имкониятлардан фойдаланмоқдалар, уруш ва реакция кучларига қарши одилона кураш олиб бораётган қаҳрамон Вьетнам халқига, Ҳинди-Хитойнинг бошқа мамлакатларидаги ватанпарварларга, араб мамлакатларининг халқларига ёрдам ва мадад бермоқдалар.

Коммунистик партия ва Совет ҳукумати бошқа социалистик мамлакатлар билан бирга социализм ва коммунизм қуриш учун қулай шарт-шароитни таъминлашга, халқаро кескинликни юмшатишга ҳамда Европа хавфсизлигини ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган ленинча тинчлик сиёсатини ўтказиш билан бирга тинчлик душманларининг кирдикорларини ҳушёрлик билан кузатиб турибдилар, Ватанимизнинг мудофаа қудратини ҳар томонлама ошириш, Қуролли Кучларни янада мустаҳкамлаш тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилмоқдалар. Ўз Ватанига, коммунизм ишига чексиз берилган, шонли жанговар традицияларга содиқ бўлган совет жангчилари ҳар доим жанговар тайёр ҳолда турибдилар ва Варшава Шартномасида қатнашувчи мамлакатларнинг армиялари билан бирга социализмнинг улуғ ғалабаларини ишончли муҳофаза қилмоқдалар.

Армия ва флотнинг шахсий составини, Улуғ Ватан урушининг барча қатнашчиларини умумхалқ байрами — Ғалаба куни билан табриклайман ва қутлайман. Совет жангчиларига СССР Қуролли Кучларининг жанговар қудратини янада такомиллаштиришда янги муваффақиятлар тилайман.

Фашистлар Германияси устидан қозонилган ғалаба кунининг 27 йиллигини нишонлаш юзасидан **буюраман:**

Бугун, 9 майда, маҳаллий вақт билан соат 21 да Ватанимиз пойтахти қаҳрамон шаҳар Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, қаҳрамон шаҳарлар Ленинград, Волгоград, Севастополь, Одессада, қаҳрамон қалъа Брестда, шунингдек Мурманск, Свердловск, Новосибирск, Хабаровск, Владивосток шаҳарларида ўттиз марта тўп отилиб салют берилсин.

Ватанимиз эркинлиги ва мустақиллиги учун олиб борилган жангларда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар!

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари!

Яшасин қардош халқларнинг бузилмас бирлиги туфайли қудратли ва енгилмас улуғ социалистик Ватан—Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси — Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига шон-шарафлар!

СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали
А. ГРЕЧКО.

МАРДОНА ОИЛА

Ленин ўгитлари
бизга йўл-йўриқ,
Қалбларга нақшдир
ушбу васият:
Советлар Ватани — даҳлсиз, қутлуғ,
Ёвга қаҳру ғазаб—муқаддас ният.
Гарчанд юртимизнинг кучи баркамол,
Аммо дунё билар, ҳарбий сир эмас,
Ракеталардан ҳам қудратли қурол
Жасур Армиямиз қалбига пайваст.
Ватан чақирганда бизларни жангга,
Ост-устин бўлганда портлашлардан ер,
Дўстликни сингдириб юракка, онгга
Бир оила бўлиб қалқди СССР.
Бу дўстлик мангулик эрур барқарор,
Ёв метин аждарин этиб чилпарчин
Рус, ўзбек бир сафда бораркан девкор,
Она-ер мардларга айтди минг таҳсин.
Бу дўстлик қуёшдай нур сочди порлоқ
Москва, Смоленск жанги онида.
Латишу туркман, эстону қозоқ
Фарғона деб кирди жанг майдонига.
Йилдан-йил юксалар бизнинг бу дўстлик,
Меҳру садоқатдан дарёдек жўшиб,
Бирлик, биродарлик бағрида ўсдик,
Дўстликдан куч олар қудратли Қўшин.

Дм. ПОЛИНИН.

ҚАРДОШЛИК ҚУТЛОВЛАРИ

Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний ва А. Н. Косигин ўртоқлар немис халқи фашизмдан озод қилинганлигининг 27 йиллиги муносабати билан Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари Э. Хонеккерга, Германия Демократик Республикаси Давлат кенгашининг Раиси В. Ульбрихтга ва Германия Демократик Республикаси министрлар Советининг Раиси В. Штофга табрик телеграммаси йўлладилар.

Телеграммада уқтириб айтиладики, давлатларимизнинг қардошлик иттифоқи янада мустаҳкам ва бақувват бўлиши, ҳамкорлигимиз эса тағин ҳам ҳар томонлама самарали бўлиши учун Совет Иттифоқи бундан буён ҳам ҳамма чораларни кўраверади. (ТАСС).

* * *

Чехословакия Социалистик Республикасининг миллий байрами-мамлакат озод қилинган куннинг 27 йиллиги муносабати билан Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорний ва А. Н. Косигин ўртоқлар Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусакка, ЧССР Президенти Л. Свободага, ЧССР ҳукуматининг Раиси Л. Штроугалга табрик телеграммаси йўлладилар.

Биз мамнуният билан шуни қайд қиламизки, деб таъкидлаб ўтилади телеграммада, партияларимиз ва давлатларимиз ўртасида қарор топган ва фикрларнинг тўла бирлигига, марксизм-ленинизм ҳамда социалистик интернационализмнинг мустаҳкам принципларига таянган дўстлик ва қардошларча ҳамкорлик муносабатлари халқларимизнинг, социалистик мамлакатлардаги барча меҳнаткашларнинг бахт-саодати йўлида йил сайин мустаҳкамланиб, ривожланиб боради. Дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги Совет—Чехословакия шартномасида мустаҳкамланган СССР билан ЧССРнинг бузилмас иттифоқи мамлакатларимизнинг миллий ва интернационал манфаатларига жуда катта хизмат қилмоқда, қардош халқларимизни янада кўпроқ яқинлаштиришга ёрдам бермоқда. (ТАСС).

ДЎСТЛИК МИССИЯСИ БИЛАН

Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Бангладеш билан СССР халқлари ўртасидаги дўстлик жамиятининг вице-президенти Қози Муҳаммад Идрис бошчилигидаги шу жамиятнинг делегацияси 8 майда Тошкентга келди. Аэропортда дўст мамлакат намояндаларини жамоатчилик вакиллари хушнудлик билан кутиб олдилар.

Делегация Ўзбекистон бўйлаб сафар қилади, ишчилар, колхозчилар, маданият арбоблари билан учрашади. (ЎзТАГ).

ЖАНГЧИЛАР ШАРАФИГА

КАТТАҚЎРҒОН, 8 май. (ЎзТАГ). Бугун Зарафшон дарёси соҳилида Улуғ Ватан уруши фронтларида ҳалок бўлган каттақўрғонлик жангчилар ёдгорлигини очиш маросими бўлиб ўтди. Каттақўрғон районидаги барча колхоз ва совхозларнинг делегациялари, уруш ветеранлари, қаҳрамонларнинг қариндош-уруғлари ана шу тантанали маросимда иштирок этдилар.

ҚАҲРАМОНЛАР ХОТИРАСИ

Чирчиқда Улуғ Ватан уруши фронтларига шу шаҳардан бориб, Ватан учун жонини фидо қилган жангчилар шарафига ёдгорлик ўрнатилди.

Ёдгорлик авторлари: ҳайкалтарош Ю. Киселёв, архитекторлар—Ҳамза номидаги Ўзбекистон ССР давлат мукофоти лауреати С. Сутягин ва Ю. Клипиков, инженер-конструктор А. Браславскийдир.

Ғалаба куни арафасида Чирчиқ шаҳри, Оржоникидзе, Бўстонлиқ районлари ва бошқа қўшни районларнинг минг-минглаб меҳнаткашлари жангчиларга ёдгорликни тантанали очиш маросимида қатнашиш учун бу ерга келишди.

Митингни Чирчиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Ф. Ғ. Ёқубов очди. Собиқ фронтчилар К. Г. Бурдин ва А. Жуманов, ҳалок бўлган жангчининг онаси Е. С. Шаталина, Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинатининг ишчиси комсомол аъзоси И. Белякова митинг қатнашчиларига қарата нутқ сўзладилар. Қизил Байроқли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник С. Е. Белоножко нутқ сўзлади.

Мактаб ўқувчилари ва меҳнаткашларнинг вакиллари ёдгорлик супасига гуллар қўйдилар.

Ёдгорликни очиш маросимида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов иштирок этдилар. (ЎзТАГ).

ХАЛҚ ЯРАТГАН НАРСАЛАРНИНГ ҲАММАСИ ҚАТТИҚ ТУРИБ ҲИМОЯ ҚИЛИНИШИ КЕРАК. СОВЕТ ДАВЛАТИНИ МУСТАҲКАМЛАШ — УНИНГ ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИНИ ҲАМ МУСТАҲКАМЛАШ, ВАТАНИМИЗНИНГ МУДОФАА ҚОБИЛИЯТИНИ БУТУН ЧОРАЛАР БИЛАН КУЧАЙТИРИШ ДЕМАКДИР. БИЗ БЕСАРАНЖОМ ДУНЁДА ЯШАР ЭКАНМИЗ, БУ ВАЗИФА ЭНГ АСОСИЙ ВАЗИФАЛАРНИНГ БИРИ БЎЛИБ ҚОЛАВЕРАДИ!

СОВЕТ АРМИЯСИ — ХАЛҚНИНГ БИР ҚИСМИ БЎЛИБ, У ХАЛҚ БИЛАН БИРГА ҲАЁТ КЕЧИРМОҚДА. БИЗДА ҲАРБИЙ ХИЗМАТ—ЖАНГОВАР МАҲОРАТ МАКТАБИ БЎЛИШ БИЛАНГИНА ЧЕКЛАНИБ ҚОЛМАЙДИ. ҲАРБИЙ ХИЗМАТ АЙНИ ВАҚТДА ҒОЯВИЙ ВА ЖИСМОНИЙ ЧИНИҚИШ, ИНТИЗОМ ВА УЮШҚОҚЛИКНИНГ ҲАМ ЯХШИ МАКТАБИДИР.

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ XXIV СЪЕЗДИГА ҲИСОБОТ ДОКЛАДИДАН).

СОЛДАТ ЮЛДУЗИ

Михаил ЛАРИН.

Машаққатли юришлар пайти
Энг шиддатли жанг чоғида ҳам
Бош кийими узра биз билан
Бирга бўлди юлдузча ҳар дам.

У биз билан йўл босди олис,
Душманларнинг сафини ёриб,
Кавказ тоғи, Волгада, Донда,
Тутун ичра юрди қизариб.

Совет Армиясин айни баҳорда
София, Прага қаршилади шод.
Варшавалик болаларга биз
Юлдуз тутдик, ўйнанг, деб,
озод.

Биз Одерни кечиб ўтганда
Уни бошда олиб юрганмиз.
Берлинга ҳам шу юлдуз билан
Ғолибона кириб борганмиз.

Оғир уруш йилларида у
Хизмат ҳақи, деб кулди бизга.
Қаҳрамонлик Олтин Юлдузи
Бўлиб қўнди кўкрагимизга.

Осмонимиз тиниқ, беғубор,
Бахт ҳамроҳдир кексага, ёшга.
Космонавтлар ўз кемасида
Кўтаришди уни қуёшга.

Бугун шахта ўнгирларида,
Пахтазорда, колхоз боғида —
Қайда бўлмай, солдат юлдузин
Шарафлайман юрт қучоғида.

Яралгандан буён чўғ мисол
Бутун дунё кўз ўнгида у —
Ленин ёққан машъала бўлиб
Порлар солдат юлдузи мангу.

Файзи ШОҲИСМОИЛ
таржимаси.

ҚЎШ ЮЛДУЗ

Жума қишлоғи уйлари орқада қолиб кетди. Самарқанддаги Ильич номли наслчилик совхозининг далалари бошланди.

— Петр Афанасьевич Трайнинни сўраяпсизми? — деди кекса аёл, — Ремонт устахонасида бўлмай қаерда бўларди у.

Металл жаранги узоқдан эшитилди. Бу билан ишлайдиган болға гурсиллайди. Иш қизғин. Тўғри, асосий техника ҳозир далада, лекин долзарб кунларда ремонтчиларнинг ҳам иши кўп. Қишлоқ хўжалик машиналари бўйича инженер П. А. Трайнин машиналар шовқинида эшитилиши учун бақириб, темирчиларга нималарнидир тушунтирди, механикнинг саволларига жавоб қайтарди, ремонтчиларга кўрсатма берди.

Шахсий пенсионер, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, собиқ танкчи Петр Афанасьевич Трайниннинг кундалик иши ана шундай давом этади.

Бир неча минутдан сўнг уруш ва меҳнат ветерани билан учрашишга муваффақ бўлдик.

— Ўзим ҳақимдами? Биласизми, бугун ўқувчилар билан учрашувим бор. Сиз ҳам келинг.

Мана, мактаб ўқувчилари билан биргаликда собиқ жангчи ҳикояларини диққат билан эшитиб ўтирибман.

— ... Урушнинг охиригача танк механик-ҳайдовчиси бўлиб хизмат қилдим. Ҳар қандай жанг шароитида ҳам биз бир-биримизни қўллаб турардик. Агар дўстлик, ўзаро ёрдам, бирдамлик бўлмаса, фронт ҳаёти янада оғир бўларди. Худди ана шу дўстлигимиз фашистларга қирон келтиришга ёрдам берди.

Эсимда, 1943 йилнинг зим-зиё тунларидан бирида танк душманнинг орқа томонига ўтди. Душман ишғол қилиб турган қишлоққа бостириб кирдик. Уйлардан гитлерчилар ич кийимларида қочиб чиқа бошлади. Ўқловчи оддий аскар Брежнев гоҳ тўпни, гоҳ пулемётни ишга соларди. Танк командири старший лейтенант Назаренко қаёққа юришни кўрсатиб турарди.

— Чапда замбараклар! — командирнинг овози эшитилди. Фрикцион ричагини зарб билан тортиб, газ бердим. Бир неча минутдан кейин душман тўпи мажақлаб ташланди. Бирдан радистимиз Валентин «Батарея!» дея қичқирди.

Чиндан ҳам яқин жойда тўплар турибди. Командирнинг кўрсатмаси билан танкни тўхтатмай, ҳам пулемётдан, ҳам тўпдан баравар ўт очиб, бостириб боравердик. Фашистлар ўзларини ўнглаб олиб, қаршилик кўрсатиша бошлади. «Йўқ, осонликча жон бермаймиз», деб ўйлардим ва танкни гоҳ чапга, гоҳ ўнгга бурардим, аммо жанг майдонини бир дақиқа ҳам кўздан қочирмадим. Ўнгда яна бир танк кўринди. Отишма ёруғида номерига қарасам, ўз взводимиздан. Мадад етиб келган эди. Батареяга ҳужум бошладик. Бир қанча тўпларни яксон қилиб ташладик, саккизтасини эса ўлжа олдик.

Ҳукумат мукофотини олиб, ҳаяжонимиз босилмай туриб, янги буйруқ берилди:

— Днепр учун, олға!

Экипажимиз биринчилар қатори соҳилдаги бутазорлар орасига келиб тўхтади.

— Ишлар қалай? Чарчаганингиз йўқми, гвардиячилар? — бригада командири полковник Пушкарёв танкчилар қандай жавоб қайтаришларини билиб, кулиб турарди.

— Ўртоқ полковник, дарёдан биринчи бўлиб ўтишга рухсат этинг! — деб сўрадим мен.

Ниҳоят кутилган вақт келди. Танклар солга чиқди. Душман тўплари тўхтовсиз отмоқда. Сув фаввора бўлиб кўтарилади, ўқлар визиллаб ўтади. Лекин совет солдатини тўхтатиб бўлармиди! Танкчилар пиёдалар мададида жанг бошлашди. Кечгача душманни анча ерга суриб бориб, Страхолесье қишлоғини озод қилдик.

Эрта тонгда душман катта куч тўплаб ҳужумга ўтди. Артиллерия олдинги маррани титиб ташлаяпти: Бунинг устига самолётлар бомбардимон қила бошлади. Тутун кўз очирмайди. Танкнинг бир неча жойини ўқ тешиб юборди. Бирдан машина тўхтаб қолди. Командир билан радист ярадор бўлди.

Дўстларни орқа томонга юбориб, ўзим ўқловчи билан танк олдига тупроқ уя бошладим. Охирги томчи қонимиз қолгунча жанг қилишга сўз бердик. Тутун ва чанг кўтарилмай туриб фашистлар ҳужумга ўтди. Танклар бостириб келяпти. Наводкачининг жойини эгалладим. Майдонда бир неча қора гулхан пайдо бўлди. Гитлерчилар чекинишди. Саккиз танк жанг майдонида қолди. Лекин фалокат оёқ остидан чиқади қабилида бўлди. Душманнинг икки танки орқа томондан келиб, ўт очди. Машина ёниб кетди. Оғир ярадор бўлган Брежневни олиб чиқиб, панага қўйдим. Ёнимизда бир танкимиз илон-изи қилиб келаётганини кўриб қолдим. Нега бундай юряпти деб, сакраб устига чиқдим, люкни очиб қарасам, ҳайдовчи ҳалок бўлган экан.

Ҳалок бўлган ўртоқларни танкдан олиб чиқиб, қайин остига қўйдим. Ўзим танкка ўтирдим. Ғазабдан бутун вужудим титрайди. Танкни олға ҳайдадим, ғилдираклар остида душман тўплари мажақлана бошлади...

Шундан сўнг менга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони беришди.

Уруш тугади. Самарқанд областига — 1941 йилгача ўзим тракторчи бўлиб ишлаган «Ғаллаорол» совхозига қайтиб келдим. Хўжаликнинг аҳволи оғир, техника кам. Собиқ фронтчилар тўпланиб маслаҳатлашдик. Трактор паркини тикладик, ер ҳайдаб, буғдой экдик. Аввал ҳосил унча бўлмади. Лекин икки йил ўтгач, ўша вақт учун рекорд ҳосил — гектаридан 31 центнердан буғдой олдик. Энг яхши механизаторларни мукофотга тавсия қилишди. Мени ҳам «Ўроқ ва болға» олтин юлдузи билан мукофотлашди, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвонга сазовор бўлдим.

Пётр Афанасьевич Улуғ Ватан уруши фронтларида она-Ватанни ҳимоя қилиб, бурчини виждонан бажарган бўлса, ҳозир ҳам граждандик бурчини шараф билан адо этмоқда. У ҳозир ҳам меҳнат қучоғида 20 йилдан кўпроқ вақтдан бери Ильич номли совхозда меҳнат қилмоқда.

Н. МИНКИН,
Запасдаги майор.

Суратда: Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, запасдаги старшина П. А. Трайнин.
Автор фотоси.

ҚАҲРАМОНЛИК СОЛНОМАСИ

Улуғ Ватан уруши йилларида жасорати учун 11603 жангчи Ватаннинг олий мукофоти — Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган. Улар орасида 8.160 рус, 2.069 украин, 309 белорус, 161 татар, 108 яҳудий, 96 қозоқ, 90 грузин, 90 арман, 69 ўзбек, 61 мордвин, 44 чуваш, 43 озарбайжон, 39 бошқирд, 32 осетин, 18 марий, 18 туркман, 15 литвалик, 14 тожик, 13 латиш, 12 қирғиз, 10 комилик, 10 удмурд, 9 эстон, 9 карел, 8 қалмиқ, 7 кабардин, 6 адигей, 5 абхаз, 3 ёқут ва бошқалар — СССРдаги 100 миллат ва элат вакиллари бор. 104 жангчи икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони бўлди.

Армия ва флот қисмларида абадий рўйхатга киритилган 300 га яқин жангчининг номи ҳар куни рота, батарея, эскадрилья ва кемаларда текшириш вақтида ҳурмат билан тилга олинади. Ўтган урушда 7 миллиондан ортиқ киши орден ва медаллар билан мукофотланганлиги совет жангчилари оммавий қаҳрамонлигининг далилидир, 5.300.000 дан ортиқ жангчи Совет Иттифоқи орденлари билан мукофотланган.

Улуғ Ватан уруши бошланган кезларда Совет Армиясининг ҳар юз жангчисидан 13 киши коммунист эди. Уруш охирида эса коммунистлар ҳар 100 жангчига 25 кишини ташкил этди. Уруш йилларида партия ўз фарзандларидан 3 миллион кишини йўқотди. Лекин 1941 йил 1 июлидан 1945 йил 1 июлига қадар партия аъзолигига кандидатликка 5,1 миллионга яқин киши, партия аъзолигига эса 3,3 миллионга яқин киши қабул қилинди. Уруш охирида армиямиз жангчиларидан ҳар 4 кишидан бири коммунист эди.

Совет — герман фронтида 500 дан ортиқ немис дивизияси, фашист Германияси иттифоқчиларининг 100 га яқин дивизияси йўқ қилинди.

МАНГУ ДЎСТЛИК

КПСС Марказий Комитетининг «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигига тайёргарлик тўғрисида»ги қарорида айтилган сўзлар бизга бундан 30 йилча муқаддам бўлган воқеаларни эслатади.

«Улуғ Ватан уруши СССРнинг мустаҳкамлиги учун жиддий синов бўлди. Инсониятнинг энг ашаддий душмани — гитлерчилар фашизмига қарши уруш совет халқлари иттифоқ бўлиб, куч-ғайратларини биргаликда сарф қилганларидагина ўз озодлиги ва мустақиллигини, ўзларининг революция ғалабаларини қаттиқ туриб ҳимоя қила олишларини яққол намойиш қилди... уруш жаҳон империализмининг ўзаро миллий қирғинчилик кураши бошланиб кетади, кўп миллатли социалистик давлат емирилади, деб қилган умидларини чиппакка чиқарди».

Юқоридаги қисқа сўзларда жуда кенг маъно бор. Бу сўзларда миллионлаб кишиларнинг тақдирлари, душманга қарши курашга партия билан бирга отланган Ватанимиз барча халқларининг улкан жонбозликлари гавдаланади.

Ўзбекистонда туғилиб, шу ерда умрбод яшаганман. Шунинг учун менга жонажон ўлка кишиларининг иши кўпроқ маълум. Биргина республикамиз мисолида Ленин партияси ғояларининг улуғвор кучини яққол кўриш мумкин. Ҳар бир совет кишиси Ватан тақдири учун ўз масъулиятини ҳис этди. Урушнинг фақат дастлабки уч кунида Тошкентнинг Куйбишев ва Октябрь район ҳарбий комиссариатларига кўнгиллилардан 1.552 ариза тушди. 2.500.000 га яқин киши ўзбек жангчиларига фронтга йўлланган мактубга қўл қўйди. Ўзбекистонликлар уруш туфайли бошпанасиз қолган юз минглаб кишиларни ўз қучоғига олди. Меҳнаткашларнинг ўз хоҳишлари билан йиғилган маблағлари ҳисобига қурилган танк колонналари, авиа эскадрильялар эса беҳисоб.

Қардош халқларнинг қудратли кучи ҳар қадамда фронт ва фронт орқасида намоён бўлиб турди. Лекин Ғарбда, олдинги марраларда бўлган қонли жанглар дўстликнинг энг кучли синови бўлди. Ҳар бир ишчи ва деҳқон уруш ғами билан яшарди. Катта оғалари — рус, украин, белорус уйига фашист босқинчилар бостириб кирган эди. Ана шундай вақтда республикамиз меҳнаткашлари олдида нима қилиш керак, деган савол турган йўқ. Улар фронт йўллари Москва ва Одесса, Ленинград ва Севастополь, Сталинград ва Нальчик билан тугамаслигини, у ҳар бир совет ватанпарварининг қалбидан ўтишини тушунар эдилар.

Мамлакатимизда 130 миллат ва элат яшайди. Улар Октябрь самараларини ҳимоя қилиш учун оёққа қалқдилар. Барча халқлар вакиллари Ватанга садоқат, мардлик ва жасорат мўъжизаларини намойиш қилдилар. Севастопольнинг қўрқмас ҳимоячиси 13 ёшли Валерий Волков томонидан ёзилган ҳужжат-варақа бизгача етиб келган. Уни ҳаяжонланмай ўқиш мумкин эмас.

Шаҳар мудофааси чегараларининг сўнгги ерида улар ҳаммаси бўлиб 10 киши қолишди. Лекин, деб ёзади Валерий «Бизнинг ўнлик — қудратли муштни душман дивизия деб ҳисобларди. Жаҳонда бизни, Совет давлатини енгадиган куч йўқ. Чунки биз ўзимиз хўжайинмиз. Бизга Коммунистлар партияси раҳбарлик қилмоқда.

Мана биз кимлармиз...

1. Командир Жидилов — рус;
2. Грузин Гобалидзе — капитан, отлиқ аскар;
3. Латиш Василий Паукастите — танкчи;
4. Мамедов — ўзбек, врач, капитан;
5. Осетин қизи Илита Даурова — младший лейтенант, учувчи.
6. Иброҳим Иброҳимов — татар, денгизчи.
7. Киевлик Петруненко — артиллериячи — украин;
8. Ленинградлик Богомолов — сержант, пиёда аскар, рус;
9. Владивостоклик Аркадий Журавлёв — разведкачи, ғаввос;
10. Мен, ямоқчининг ўғли, 4 синф ўқувчиси Валерий Волков — рус.

Қадрдон ўнлик! Сиздан ким тирик қолса, мактаб ўқувчиларига Севастополда бўлган воқеаларни ҳикоя қилиб беринг. Мен қуш бўлиб бутун Севастополни учиб, айланиб чиққим келяпти. Ҳар бир уй, ҳар бир мактаб, ҳар бир кўчани айланиб чиққим келяпти... Бизни ҳеч қачон, ҳеч ким, Гитлер ахмоқ ҳам ва бошқалар ҳам енга олмайди... Биз миллионлармиз. Қаранг! Узоқ Шарқдан Ригагача, Кавказдан Киевгача, Севастополдан Тошкентгача... Биз пўлатдек мустаҳкам, енгилмасмиз!

Валерий «шоир» [Волк] 1942 йил».

Биз бу ўртоқлардан қайси бири тириклигини билмаймиз. Лекин улар донг таратган Совет Иттифоқи Қаҳрамонларининг орасида йўқ. Улар Ватаннинг оддий ҳимоячилари бўлган эдилар. Лекин халқнинг, тузумимиз ва жамиятимизнинг, армиямизнинг енгилмас кучи ана шундадир.

Кейинроқ Нюренберг процессида Гитлер рейхи бошлиқларидан бири шуни тан олдики, улар танклар, самолётлар, Қизил Армия дивизиялари сонини аниқроқ билар эдилар. Аммо улар энг асосийси — совет солдати, совет халқи маънавий кучини ҳисобга олмаган эдилар. Ҳа, бу кеч бўлса ҳам тўғри тан олиш.

Халқ нафас чиқарса — шамол бўлади. Ўринли мақол! Лекин буни яккама-якка эмас, биргаликда қилиш керак. Совет ҳокимиятининг биринчи кунларидан бошлаб партия бизни шунга ўргатган ва шунга ўргатаётир.

Шунинг учун ҳам бизнинг тузумимиз мустаҳкам. Чунки кишилар ёлғиз иш кўриш мумкин эмаслигини ўз тажрибаларида яхши билиб олдилар.

Империализм бизнинг ижтимоий тузумимизга қарши курашга отланиб, ўзининг сараланган кучларини жангга ташлади. Биз янги дунё нималарга қодир эканлигини исбот қилдик. Чунки биз жипслашган ва бирлашган эдик.

Ҳа, бизга осон бўлмади. Душман келтирган жароҳатлар узоқ вақт битмади. Улар ҳали ҳам битиб тугамади. 22 миллион киши хотирамиздан кўтарилмайди. Уруш ўз қора кўланкасини ташламаган оила қолмаган. Лекин ғам-ташвишлар дўстлик туфайли орқага чекинар экан, кучингга-куч қўшиларкан. 1-Белоруссия фронтидан, Одер дарёси қирғоқларидан 2364 ўзбек жангчисининг Ватанга йўллаган мактубида бу ҳақда яхши гаплар келтирилган:

«Уруш ҳамма нарсадан муқаддас бўлган Ватан ҳақидаги тушунчамизни кенгайтирди. Биз Улуғ Ватанимиз — Совет Иттифоқисиз қуёшли Ўзбекистонимизни кўз олдимизга келтира олган эмасмиз ва келтиролмаймиз. Лекин биз ҳозир Ватанимиз Ўзбекистонга нисбатан катта ва кенглигини айниқса аниқ тушундик. СССРда яшовчи қардош халқларнинг ягона Иттифоқисиз бизга Ватан йўқ. Мусаффо Москва осмонисиз ҳаёт бизга йўқ. Қонимиз тўкилган Волга қирғоқлари, Украина чўллари ҳам, Белоруссия тупроғи ҳам биз учун Ватан».

Уларнинг мактубига жавобан ўшанда республика пахтакорларининг иккинчи қурултойи қатнашчилари қуйидагиларни таъкидлаган эдилар. Биз Қизил Армиянинг иссиқ кийинган жангчилари ва командирларини кўрамиз — уларнинг кийимлари учун бизнинг пахтамиз асқотди. Биз ярадор жангчига ёрдам бераётган медицина ҳамширасини кўрамиз. У ярадорнинг жароҳатини бинт билан боғлаяпти. Бу — бизнинг пахтамиз. Украина, Белоруссия, Молдавия ва Прибалтиканинг озод қилинган кишилари учун пахтамиз қанчалик зарурлигини яхши биламиз. Улар фашистлар томонидан таланган ва оч-яланғоч қолганлар. Пахта барча совет халқлари учун керак. Пахтамизнинг миллионлаб иплари Совет Иттифоқи халқлари қардошларча дўстлигини янада мустаҳкам боғласин.

Бу ҳаяжонли мисраларни ўқир экансан, беихтиёр хаёлинг В. И. Ленинга кетади. У бизнинг қардошларча дўстлигимизга асос солган. У ўзи юборган большевикларга Туркистон халқлари билан тўғри муносабатлар ўрнатиш зарурлигини, бу, муболағасиз, умумжаҳон, — тарихий аҳамиятга эга бўлишини наказ қилиб берган эди. Унинг хоҳиш-иродаси билан партия даставвал бизнинг ўлкамизни қайта тиклаш, Россиянинг энг қолоқ ўлкасидан экономикаси, фан ва маданияти ривожланган республикага айлантириш тўғрисида ғамхўрлик кўрсатди. Қардош халқлар вакиллари, биринчи галда улуғ рус халқи бунда бизга ёрдам берди. Биз чиндан ҳам қон-қардошмиз. Чунки биз Ватан озодлиги учун, халқларнинг бахт-саодати ва гуллаб яшнаши учун қон тўкканмиз. Бундай дўстлик мангудир!

С. АБДУЛЛАЕВ,
Совет Иттифоқи Қаҳрамони.
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби.

Ўзбекистон меҳнаткашлари томонидан тўпланган маблағ ҳисобига танклар колоннаси қурилган эди. Гвардиячи танкчилар Улуғ Ватан уруши фронтларида мардона жанг қилдилар. С. Коржунов ўша вақтда олган суратда халқ колоннаси тасвирланган.

ЁРҚИН ХОТИРА

Улар жангда дўстлашдилар. Виктор Ершов Уралдаги Чермоз деган кичик шаҳарчадан бўлиб, Неъмат Ҳакимов — андижонлик. Ораларидаги айи ҳам бўлган эди. Олис, бироқ дилга яқин Ўзбекистон... дўстига бу дўстлик абадийлик касб этди.

Қўлида гранат Ершов
тик қалқди:
Яхши қол дўстгинам,
азиз Неъматжон!
Мен серқуёш ўзбек
диёри ҳақи
Евни парчин этиб
беражакман жон.
Ҳакимов қўзғолди қордан
изма-из,
Гранатни босиб кўксига
шу дам
Дер: «англа қалбимни,
эй дўсти азиз,
Эркин Кама учун фидоман
мен ҳам».

Бу сатрларни капитан Н. Михновский 193-тепалик учун бўлган жангдан кейинроқ ёзган. Ҳозир бу тепаликка ёдгорлик ўрнатилган. Унда шу сўзларни ўқиш мумкин:

«Бу тепаликда 1944 йил январида 115-Забайкалск отлиқ аскарлар полкининг жангчилари немис-фашист босқинчилари билан ҳаёт-мамот жанги олиб бордилар. 28 январдаги жангда гвардиячи старший сержант Н. Ҳакимов ва гвардиячи оддий аскар В. Е. Ершов 193-тепаликни мудофаа қилаётиб, гранаталарни бағрига босганча душман танклари тагига отилдилар ва бу билан мислсиз қаҳрамонлик кўрсатдилар.

Воқеа бундай бўлган эди: қисқагина қиш куни оёқлаётган пайт. Тепаликни мудофаа қилаётган гвардиячилар қоронғи тушишини бетоқатлик билан кутишарди. Ҳали эрталаб улар тўлиқ бир рота бўлса, энди ярмидан ҳам ками қолган. Гитлерчиларнинг тўрт ҳужуми қайтарилиб, тепалик ён-бағирларида ўнлаб душман мурдалари ётарди. Тепалик ёнидаги қор уюмлари устида ёвнинг еттита танки куйиб, ишдан чиққан. Уларни Толкачов ва Мохнаткиннинг мерганларча отилган тўплари, танкка қарши отувчи милтиқларнинг зирхтешар ўқлари парчинлаган бўлиб, биттасини рота старший лейтенанти Столбаушкин танкка қарши граната ёрдамида шахсан ўзи мажақлаб ташлаганди. Бироқ фашистлар янги қўшимча кучлар билан мустаҳкамланиб, тепаликни забт этишга уриниши бегумон эди.

Ўз-ўзидан аниқки, тепаликнинг аҳамиятини гвардиячилар ҳам яхши тушунишарди. Шу сабабли ҳар бир метр учун шиддатли жанг қилишарди улар. Аммо жангчиларимизнинг ўқ ва гранаталари жуда камайиб қолган эди. Полкдан топшириқ бўлди: «Яна икки соатча бардош қиласизлар. Янги кучлар етиб боради». Худди шу пайтда гитлерчилар навбатдаги бешинчи ва сўнгги ҳужумга ташландилар.

Портлашлар зарбидан тепалик ларзага келиб, тўзон ва тутун ичида қолган. Ажал ўқларининг даҳшатли садоси ҳавони тўлдирган. Яна ўликлар, яна ярадорлар... Ҳар бир ўқ, ҳар бир граната ҳисобда. Ҳаётининг сўнгги дақиқасида Сергей Столбаушкин ҳам шу ҳақда ўйларди.

— Ўқларни эҳтиётлаб ишлатинглар, битта ўқ ҳам бекор кетмасин, — деди у мангу кўз юмаётиб.

Мўлжалга уриш учун эса нишон етарли эди. Ўн беш танк ва бир батальонча душман рўпарада турарди. Окопларимиздан ҳали бирорта ўқ узилмаяпти. Танлаб уришинг мумкин. Жангчилар душман янада яқинлашишини кутишарди.

Ёв ўқи сафларимиздан ҳар лаҳза кимнидир олиб кетади. Лейтенант Ермаков ҳам, бошқа командирлар ҳам ҳалок бўлишди.

Бизни ҳимоя қилиб турган она-ердан қўзғалиб ҳужумга ташланиш ҳам оғир. Ўзингдан ўн баравар ортиқ сонли душманга тик отилиш ундан ҳам оғирроқ. Даҳшатли сукунатни окопларимиздан отилган пулемет наъраси бўлиб юборди. Лекин у ҳам жимиб қолди, душман аниқ мўлжалга олган эди.

Кимдир биринчи бўлиб майдонга чиқиши, ибрат кўрсатиши керак. Неъмат танкка қарши иргитиладиган гранатага қўл узатди. Аммо Викторнинг қўли уни тўхтатди:

— Шошма дўстим, сен командирсан. Мен бораман.

«Тигр»лар даҳшатли, ёлмоғуздай ёпирилади. Ершов ҳар эҳтимолга қарши иккита гранатани бирлаштирди ва окопдан қўзғала бошлади.

Кучлар асло тенг эмас. Оддийгина инсон танаси ва Крупп пўлатидан қуйилган балойи азим. Аммо пўлат ҳиссиз, жангчи қалбида эса ёвга нисбатан чексиз қаҳру ғазаб ва букилмас ирода.

Уни совет ватанпарварлигининг буюк кучи, она-юртига чексиз садоқат ҳисси қанотлантирган эди.

Жангчилар нафасларини ютганча, инсон ва зирҳли махлуқнинг юзма-юз бўлишини кузатишарди. Ўзига яқинлашаётган Ершовга қараб танк ваҳимали ўрмаларди. Уларнинг ораси бир неча метрга қисқарди, мана, ҳозир-ҳозир учрашадилар. Шу лаҳза Виктор Ершов кескин қалқиб танкка граната иргитди.

«Тигр» олов ва чанг қуюни ичра қолди. Солдатнинг бу жасоратидан лол бўлгандай душманлар ҳам, жангчиларимиз ҳам бир дақиқа ўқ узишни тўхтатгандай бўлдилар. Иккинчи «тигр» кўр-кўрона орқага бурилмоқчи бўлди-ю, лекин тепаликни эгаллаш ҳақидаги қатъий буйруқ уни яна олға ундади.

Ҳалок бўлган дўсти изидан старший сержант Неъмат Ҳакимов қўзғалди. Улим ... гулар уни қамраганини ҳақида жасорати сўзлаб турибди:

«Менинг учун Ватан — бутун Совет Иттифоқидир. Ўзбекистоним — шу Ватаннинг бир бўлаги. Бу ердаги шаҳру қишлоқларни ҳимоя қилаётиб, мен Ўзбекистонимни ҳам ҳимоя қиламан. Немис-фашист газандаларини ғарбга томон қувиб, аёвсиз қириб ташлаймиз».

Ўша оловли йилларда минглаб ўзбек жангчилари шундай қасам ичган эдилар. Улар ўз онтларини шараф билан бажардилар.

Украинанинг эркин тупроғида, ўрмонлар ва далалар бағрида бир ёдгорлик кўкка бўй чўзиб турибди. Икки дўст, икки Совет Иттифоқи Қаҳрамони ҳам қуролдош ўртоқлари билан шу ерга, шу тепаликка дафн этилган. Старший Чарторийск қишлоғидаги мактабда биринчи дарс ана шу ботирларнинг — Неъмат ва Викторнинг ёрқин, жанговар дўстлиги ҳақидаги ҳикоядан бошланади. Совет ватанпарварларининг янги, ёш авлоди уларнинг хотираси ва шуҳратига содиқ бўлиш ҳақида онт ичадилар.

А. АНДРЕЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН—ФРОНТГА

Жамиятнинг мустаҳкамлиги энг оғир дамларда синалади. Давлатимиз ва ижтимоий тузумимизнинг қудрати, халқларимиз дўстлиги Улуғ Ватан урушининг энг оғир йилларида синовдан ўтди. Барча совет кишилари Ватанни ҳимоя қилишга отландилар. Мамлакатимизнинг барча халқлари фронтда ва фронт орқасида ғалаба учун курашдилар. Қуйида келтирилган факт ва рақамлар фашистлар томонидан оккупация қилинган қардош республикаларга Ўзбекистон кўрсатган ёрдам ҳақида ҳикоя қилади:

Мамлакатимиз ғарбий районларидан Шарққа эвакуация қилинган 1360 саноат корхонасидан 100 га яқини Ўзбекистонга жойлаштирилди. Республикада уруш йиллари ҳаммаси бўлиб 230 корхона ишга тушган эди. Қўшимча энергетика кучлари талаб қилинарди. Давлат Мудофаа Комитети республикамизда 5 та гидроэлектростанция қуриш ҳақида қарор қабул қилди. Ўзбекистон КП(б) Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети бу қурилишларни умумхалқ қурилиши деб эълон қилдилар. 1943 йил февралида 70 минг колхозчи, ишчи, инженер, техниклар Фарҳод ГЭС қурилишига ишга чиқдилар. Ўн ой мобайнида Фарҳод канали иншооти ва 3 та гидроэлектростанция қурилиши тугалланди. 1943 йил охирида Ўзбекистон урушгача ишлаб чиқарилган электр энергиясидан деярли 2,5 баравар кўп электр энергия ишлаб чиқара бошлади. Танк колонналари, авиация эскадрильялари, артиллерия батареялари қуриш учун Ўзбекистонда 305 миллион сўм пул тўпланди. Ҳаммаси бўлиб уруш йиллари Ўзбекистон меҳнаткашлари мудофаа фондига 649,9 миллион сўм топширдилар. Давлат заёмлари ва пул-буюм лотереясидан мудофаа фондига 4.226 миллион сўм тушди.

Ўзбекистон колхозчилари 1943 йилда совет жангчилари оилалари учун 73,5 минг пуд буғдой, 10 минг бош қўй, 2 минг бош қорамол ажратишди, 350 уй қуриб беришди.

Султон ЖЎРА

ЖАҲОН СЕНИ ОЛҚИШЛАР

(ҚИЗИЛ АРМИЯГА)

Қаҳрамоним, нуқул олға бос!
Илғор жаҳон сенга мунтазир.
Улуғ жангда бўлиб мумтоз—
эр,
Қон-жон учун ёвдан ол
қасос!
Улусларга инсоний яшов,
Эрк, саодат элтувчи сендир!
Ҳам оламда — энг одил
жангдир
Ёвга қарши сен тортган
ясов.
Тарих ўзи қонуний якун:
Ҳақ иш учун жанг қилган—
ғолиб!
Ўзи қазган чуқурда қолиб,
Маҳв бўлуви душманнинг
яқин!
Дунё тездан кўрар бошида
Зўр қуёшнинг кулиб
болқишин.
Шунда эллар ҳурмат
олқишин
Сенга атар айтиб қасида.
Литвали қиз тутиб чиқар
гул,
О!.. Зулмга қўйилмиш,
деб, чек.
Ва қашшоқ фин, ватанпарвар
чех,
Сендан топар бахти учун
йўл!
Хурмозорда арабий бахши
Достон тўқир донгинг
ҳақида
Ва Ҳиротнинг мазлум
халқи-да
Дер: «Бу лашкар-лашкарлар
нақши!»
Ўтиб кетар йиллар-
саналар,
Фашизмсиз олам яшар ҳур.
Совет халқи турли тилларда
Буюк қутқозувчи саналур.
Асрлардан ўтар асрга
Қаҳрамон ва гигант образинг.
Мен-да сафдош сендай
жасурга,
Сенинг учун куч, ижод—
созим.

1943 йил, 10 август.

ҚАҲРАМОНЛАРНИ ЭСЛАШ

Ғалаба куни арафасида Тошкентдаги «Фаол» маҳалла жамоатчилиги ўрнатган ёдгорлик ёнида атроф хонадонларнинг аҳолиси йиғилди. Уйларига ғалаба билан қайтган собиқ фронтчилар йиғиннинг олдинги сафларида бўлдилар. Ҳаётини халқ бахт-саодати йўлида қурбон қилганларга, Улуғ Ватан урушининг барча қатнашчиларига айтилган миннатдорчилик сўзлари тантанавор янгради. Ёшлар ёдгорлик мармар тахталари ёнида туриб оталарнинг жанговар анъаналарига содиқ бўлишга қасамёд қилдилар.

(ЎзТАГ).

Туркистончи-жангчилар тактик машғулотлар ўтказилаётган майдонда. Ракета установкаси янги марра сари бормоқда.

А. Асанов фотоси.

ДАҚИҚАЛАР ҚИММАТИ

ЖАНГОВАР НАВБАТЧИЛИКДАН РЕПОРТАЖ

Бу ерда бўлиб ўтган тревогалар ҳақида деярли ўйламайдилар. Якун ясаётганлардагина эслаб қўйишади.

Бу ерда келажак ташвишлари ва тревогалари билан яшайдилар. Бундай тревогалар ракетачиларнинг жангга тайёргарлигини текширади, уларнинг мардлиги, жасорати ва ҳарбий маҳоратини синовдан ўтказади.

Ҳар бир жанговар навбатчилик олдидан тревога бўлади.

Ракета бўлинмаси жойлашган ерда байроқ кўтарилдими, коллективнинг ҳар бир аъзоси ўзини жиддий тутади: бировлар индикаторлар экрани олдида, бошқалар ракеталар ёнида. Бинобарин, аскарлар дам олишни унутиб, ҳушёрликни оширадилар.

Мана, сереананинг ташвишли овози атрофни ларзага солиб янгради. Ракетачилар казармалардан отилиб чиқишди. Сержант Владимир Макушев, Ефрейтор Серик Смагулов, оддий аскарлар Фозил Бекмуҳамедов, Илёс Муслимов... Стартчилар расчёти ўз иш жойига шошилади.

Казармадан позициягача масофа бир неча юз метр. Бир вақтлар ефрейтор Смагулов қисқа масофага чопишда шахсий рекорд ўрнатган. 100 метр масофани аввал 11,6 секундда, сўнгра 11,4 секундда, кейин 11,3 секундда чопиб ўтган... 100 метр унча кўп эмас.

Тревога сигнали эса рекордларни ҳисобга олмайди. Секундомер миллари ракетачилар тайёрланиши ва нишонга зарба бериши зарур бўлган вақтнигина ҳисобга олади. Бу вақт ичида ҳамма: иккинчи разрядли спортчи ефрейтор Смагулов ҳам, ҳали спорт разрядини топширмаган ёш солдат Бекмуҳамедов ҳам баравар. Чунки улар Ватанимиз тупроғини ракета қалқони билан муҳофаза қилишдек умумий бир вазифа билан бирлашганлар.

Уларнинг хизмати шундай, казармадан позициягача бўлган бир неча юз метрни босиб ўтаётганларида ҳар бири шу масофада ўз шахсий рекордларини янгилаб туради. Бу ерда орқада қолувчилар бўлмайди. Ракетачилар минутларнинг қадрини билишади.

Старт позицияси. Катта окопда ракета установкага ўрнатилганича, навбатчи ҳолатида турибди. У отиш учун деярли тайёр. Старт расчети бир неча операцияни бажариши керак, холос. Лекин ҳар бир операция дақиқалар давомида бажарилиши лозим.

Ғилофни олиш. Текшириш. Стиковка қилиш...

Ефрейтор Смагуловнинг бармоқлари ракетанинг совуқ темирини сезиб турибди. Мутахассис ҳар бир узелни диққат билан кўздан кечирмоқда. Агар шароит талаб қилса, унинг ўзи стиковка қилиб ракетани тайёрлаши мумкин. Лекин бу масъулиятли операцияни расчет командирининг шахсан ўзи бажармоқда.

Ракета отишга тайёр эканлиги ҳақида доклад қилинди. Расчет ўзини панага олди. Энди ракета кабиналарда ўтирган мутахассисларга бўйсунади. Улар узоқдан туриб автоматик мосламалар ёрдамида ракеталарни нишонга тўғрилайдилар.

Синхрон кузатиш давом этмоқда. Ракета, гўё нишонга боғлаб қўйилгандек, унинг ҳаракатларини такрорламоқда. Ана шундай ҳаракатлардан бири «душман» учун албатта ҳалокатли бўлади. Мутахассислар зарба бериш учун энг қулай пайтни топа оладилар.

Қани энди Шариф Смагулович Смагулов ўғли «душман»га қарши қандай қурол ишлатаётганини кўрса! Шариф Смагуловичнинг ўзи душманга қарши оддий милтиқ билан жанг қилган. Шундай бўлса ҳам ғалаба қозонган, фашистларни жонажон тупроғимиздан ҳайдаб чиқарган.

Шариф Смагулович ўғлини солдат формасида кўра олмади. Урушдан сўнг ўқитувчилик қила бошлаган Шариф эски яралари очилиб ётиб қолди...

Отаси фронтда оддий ўқчи эди.

Ўғли энди оддий ракетачи.

Лекин уларнинг мақсади битта: халқ яратган бойликларни ҳушёрлик билан ҳимоя қилиш. Қуроллар, техника ўзгарди, фарзандлар энди бошқача жанговар қуроллар билан навбатчилик қилмоқдалар. Улар афсонавий баҳодирларнинг шамширлари каби қирқ газ келадиган ракеталар билан қуролланишган.

..Нишоннинг навбатдаги ҳаракатини сезган ракета сал четга бурилди. Офицернинг бармоқлари кнопкани оҳиста босди... Сўнг соат милларига кўз ташлади. Тревога эълон қилингандан ракета парвоз этгунга қадар ўтган муддат ракетачилар учун жуда узоқ туюлган бўлса ҳам, соат миллари ҳеч қанча вақт ўтмаганлигини кўрсатиб турарди.

М. МАЛИГИН,
старший лейтенант.

ШОН—ШУҲРАТ ШАҲРИ

Сталинград... Генерал А. И. Родимцевнинг Ленин орденли машҳур 13-гвардиячи ўқчи дивизиясида Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон ўғлонлари ҳам кўп эди.

— Душман бизни Волгага ғарқ этиш учун нималар қилмади, дейсиз, — ҳикоя қилади, — 13-гвардиячи дивизиянинг собиқ рота командири А. Поляков, ҳозир Куйбишев номидаги Волгоград ёғочни қайта ишлаш заводининг ходими. — Лекин рота ва батальон жангчилари, дивизиянинг барча жангчилари каби ҳужумга бардош бердилар. Михаил Кулаков, Николай Ерошенко, Юсуф Худойбердиев, сержант Тамбулаев ва кўпгина бошқа гвардиячилар ўз ҳаётларини аямасдан ҳар бир кўча, ҳар бир уй, Сталинград тупроғининг ҳар бир қаричи учун курашдилар...

Икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, гвардиячи генерал-полковник А. И. Родимцев Волгоградаги мудофаа музейида шундай ҳикоя қилган эди: «Г шаклидаги уйга ҳужум қилишда Султонбой Тешабоев қўл пулемети билан ажойиб ҳаракат қилди. Оддий солдат Козлов қўлидан ярадор бўлишига қарамай граната халқасини тиши билан узиб, топшириқни бажаришда давом этди...»

Собиқ дивизия командири жасур минометчи ўзбек Раҳмон Саировни ҳам эслади. У ҳақда фронтдаги артистлар қуйидаги шеърни тўқиган эдилар:

Волга бўйида шижоат билан
Курашмоқда мард Раҳмон.
Ватан учун, ҳаёт ва бахт учун
Ёвга бермайди омон.

...1943 йил 2 февраль. Бу куни Сталинградда сўнгги ўқлар отилган эди. Шаҳар бутунлай вайрон қилинганди. 42 минг уй, 100 дан ортиқ завод вайронага айланган эди.

— Шаҳарда ҳаёт тугаган..., — деган эди ўша пайтда АҚШнинг СССРдаги элчиси Жозеф Дэвис. — У ҳеч қачон қайта тикланмайди...

Лекин муқаддас Волга қирғоқларида ҳаёт илгаригидан ҳам гуллаб-яшнашини совет кишилари билишар ва ишонишар эди. Сталинградни бутун мамлакат ҳимоя қилди. Бутун мамлакат уни қайта қурди.

Ҳозирги Волгоград — бу биринчи класс тракторлар, юқори сифатли пўлат, қудратли танкерлар, турли аппаратура, медицина жиҳозлари, пармалаш установкалари шаҳридир. Ўтган йили Европада йирик ҳисобланган КПСС XXII съезди номидаги Волга ГЭСи ишга туширилгандан буён 100 миллиард киловват-соат энергия ишлаб чиқарилди. Халқ хўжалигини ривожлантиришда эришган катта ютуқлари учун Волгоград области Ленин ордени билан иккинчи марта мукофотланган.

Волгоград — бу совет халқининг фахри ва шуҳрати. Унинг кўпгина меҳнаткашлари — собиқ жангчилар, улардан баъзиларининг кўксини жанговар мукофотлар билан бирга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони «Олтин юлдузи» безаб турибди. Собиқ танкчи, ҳозир токарь Николай Бирюков, бронебойчик, ҳозир қурувчи Николай Сидоренко, илгари артиллериячи, ҳозир экскаваторчи Анатолий Узков, Тожикистондан Волгоград қурилишига келган собиқ авиомеханик, ҳозир эса шоферлар бригадасининг бошлиғи Георгий Рожковлар ана шулар жумласидандир.

Волгоград — ижодкорлик ва тинчлик шаҳридир. Волгоград билан бутун жаҳон фахрланади.

Г. ПАВЛОВСКИЙ,
Запасдаги гвардиячи старший лейтенант.

ОСМОНИМИЗ ОСОЙИШТА

(СОЛДАТ ЁН ДАФТАРИДАН)

Тошкентнинг илиқ кузи. Хиёбонда чақирув қоғозини ушлаб ўтирибман. Дарахтларнинг сарғайган баргларига қараб бўлажак ҳарбий хизмат ҳақида ўйлайман. Ҳарбий хизмат тўғрисида деярли ҳеч нарса билмайман...

...Бу ерда дарахтлар бутунлай бошқача. Қарағай ва арчалар қор билан қопланган. Совқотиб ҳурпайиб турганга ўхшайди. Совуқ 30 даражадан ортади. Жануб кишидан кейин бундай совуқларга кўникиш қийин.

Мен хизмат қиляпман. Эндиликда Совет Армияси тўғрисидаги тасаввурларим бутунлай бошқача. Бу ерда ҳамма нарса менга ёқади. Буларнинг ҳаммаси Ватанга хизмат қилиш, унинг чегараларини қўриқлашдир.

Бугун Раҳмон Умаров нимадир узатди, кўзларимга ишонмай қолдим: кишмиш билан туршак. Сирдарёдан посилка келибди.

Чечен-Ингушетиядан келган йигит Ҳамзат Мамилов ёрёнғоққа диққат билан қараб, унинг нималигини билолмай ҳайрон. Раҳмонов эса бу йигитнинг юртида ёрёнғоқ ўсмаслигини эшитиб, ишонгиси келмайди.

Карабиндан отдик. Аъло баҳо олдим. Шунчалик мерган эканлигимни ўзим ҳам сезмаган эканман, сўнг нечгача қуролни тозаладик. Илгари бирор ишни бунчалик пухталик билан бажарганимни эслолмайман.

* * *

Электромагнит тормозини ремонт қилдик. Аниқроғи Умаров ремонт қилди. Мен эса гайкаларни қотирдим. Раҳмон бир ярим йиллик хизмат давомида кўп нарсани ўрганибди. Совет Армияси аълочиси, биринчи класс мутахассис. Керак бўлиб қолса, жуда мураккаб машинани қисмларга ажратиб, қайтадан йиға олади. Оддий пахтакорнинг мураккаб техникани шу қадар пухта ўрганиб олганига қойил қолмай иложим йўқ.

* * *

Обиджон Орипов отпускадан қайтиб келди. Фарғона областидаги туғилиб ўсган колхозида дам олибди.

— У ерда қалай? — деб сўраймиз.

— Иссиқ...

Кейин ўзини қандай кутиб олганликларини, юртида қандай янгиликлар юз берганини, колхози бадавлат хўжаликка айланганлигини узоқ гапириб берди. Айтишича, қариндошлари уни аввал танимабди. Армияга чақирилганда озғин, нозик йигит экан.

* * *

Тревога. Бу — машқ тревогаси. Аввал ҳамма анжомлар билан югурдик. Сўнг противогаз ва махсус костюмда ишладик. Бундай кийимда солдат ғаввосга ўхшайди. Ҳамма ишни муддатида бажардик.

* * *

Комсомол мажлисларимиз қизиқарли ўтди. Аълочиларни мақтаймиз. Техникага эътибор бермайдиганларни, уни яхши асрамайдиганларни қоралаймиз. Биз ҳам иқтисод қилиш учун курашамиз, ҳар бир томчи мой, ҳар бир гайкани тежаб қолишга ҳаракат қиламиз.

Москва осмони. Эрталаб развод вақтида «Ватанимиз пойтахти Москванинг осмонини қўриқлашга киришилсин!» деган буйруқ сўзлари янграганда ҳаяжонга тушмай бўладими?

Эрталаб ўз жойларимизга тарқаламиз. Москвалик Саша Карпович улкан пўлат қурилма ёнига, тошкентлик Коля Середенко радиотехника марказига шошилади. Коммутаторда навбатчилик қилувчи алоқачининг овозини кун бўйи телефон орқали эшитиб турамиз. У ерда эса ё молдавиялик Валя Фурка ёки янгийўллик Рустам Негаев навбатчилик қилади.

Биз ҳар хил иш билан бандмиз. Лекин мақсадимиз бир. Ишимизни аъло бажаришга ҳаракат қиламиз. Инсоният учун даҳшатли тун бошланмаслиги учун шундай қиламиз. Ҳа, осмонимиз ҳамиша осойишта бўлсин, деймиз.

В. ДОЛГИХ,
Ленин орденли Москва округи.

СССР ХАЛҚЛАРИ ЎЗ СОЦИАЛИСТИК ВАТАНИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ УЧУН, ДУШМАН УСТИДАН ТЎЛА ҒАЛАБА ҚОЗОНИШ УЧУН БИР САФДА ТУРИБ ҚАҲРАМОНОНА ЖАНГ ҚИЛДИЛАР ВА ФИДОКОРОНА МЕҲНАТ ҚИЛДИЛАР. УЛАР БУТУН ДУНЁГА САБОТ-МАТОНАТ ВА МАРДЛИК МЎЪЖИЗАЛАРИНИ КЎРСАТДИЛАР. ВАТАН УРУШИДА ҚОЗОНИЛГАН ТАРИХИЙ ҒАЛАБА СОЦИАЛИСТИК ИЖТИМОИЙ ВА ДАВЛАТ ТУЗУМИНИНГ АФЗАЛЛИГИНИ, СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИНИНГ БУЮК ҲАЁТИЙ КУЧИНИ ВА ЕНГИЛМАСЛИГИНИ ЁРҚИН КЎРСАТИБ БЕРДИ.

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ «СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНЛИГИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА ТАЙЁРГАРЛИК ТЎҒРИСИДА»ГИ ҚАРОРИДАН).

ХАЛҚ ФАРЗАНДЛАРИ

Революциядан олдинги Россияда «солдатлик» деган сўз, халқни қўрқитарди. Армиянинг ўзи эса золим чор режимининг таянчи бўлиб хизмат қиларди. Ҳозир ҳам капиталистик мамлакатлар армияси оммани эзиш, талаш қуролидир.

Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидаёқ халқ қизил аскарларни ўз ҳимоячиси деб таниди ва уни чинакам эъзоз қила бошлади. В. И. Ленин, эндиликда милтиқ кўтарган кишидан қўрқиш керак эмас, деб айтган кекса фин деҳқон аёлининг ҳикоясини қониқиш билан келтирганлигини эслашнинг ўзи кифоя.

Ўшандан буён ўтган йиллар қуролли совет кишисидан қўрқишга ҳожат йўқлигини бутун жаҳонга кўрсатди. Халқимиз билан армия ўртасидаги ҳурмат муносабатлари уларнинг бирлигидан, самимийлигидан, маънавий жипслигидан келиб чиқади. Бу бирлик ва жипслик катта қийинчилик йилларида синовдан ўтди ва мустаҳкамланди.

ҒАЙРИ-ТАБИИЙ ТРЕВОГА

Ракетачиларнинг кичик шаҳарчаси одамлар яшайдиган жойдан узоқда, бепоён дашт қўйнида жойлашган. Жангчилар бу ерда хизматни ҳушёрлик билан давом эттирмоқдалар. Уларни тревога сигнали тез-тез оёққа турғазади, лекин аскарлар жанговар техника олдидаги ўз жойини кечикиб эгаллаш ҳоллари сира ҳам бўлган эмас.

Бу гал ҳам тревога ярим кечада уйғотади.

Офицер қисқача тушунтирди:

— Колхозчининг уйи ёниб кетибди. Ўқувчи қиз ёнғинда жароҳатланган. Уни соғлом тери олиб ўтказишгина қутқазиб қолади. Ким ёрдам беришни хоҳласа сафдан олдинга чиқсин.

Бир дақиқа жимлик ҳукм сурди. Сўнгра жангчилар сафи баравар олға қадам ташлади. Офицер йигитларга миннатдорчилик билан қараб чиқди.

— Сержант Николаев, ефрейтор Железний, оддий солдат Жигадло, машинага!

Бир минутдан сўнг «газик» чанг йўлдан борарди. Бир неча кундан сўнг жангчилар олдига колхоз раиси ва ёнғинда жароҳатланган қизнинг чўпон отаси келишди. Улар жангчиларга миннатдорчилик билдиргани ва меҳмонга таклиф қилгани келган эдилар.

ТАРЖИМАГА ҲОЖАТ ЙЎҚ

Дарё қирғоқларини ювиб тошиб кетди, сув эса камаймаяпти. Пастроқ жойдаги баъзи уйлар деразасигача сувга тўлди.

Поселка аҳолиси уй-жойлари, дарахтлари вайрон бўлишига тан бериб қўйган эдилар. Улар бир нарсадан хурсанд эдилар. Ҳарбий бўлинма вақтида ёрдамга етиб келди. Одамларни, ҳайвонларни хавфсиз жойга олиб ўтиш мумкин бўлди. Тўғри, баъзи кишиларни жангчилар уйларнинг томидан туширишди. Энди эса улар гулханлар ёнида кийимларини қуритишмоқда.

Бирданига узоқдан даҳшатли бақириқ эшитилди. Маълум бўлишича, уйлардан бирида тошқин бошланиши олдидан фақат болалар қолган экан. Дарвозага қулф осилган бўлганлиги учун ҳеч ким ҳовлига кирмаган. Мана энди шаҳардан қайтиб келган она болалар хавф остида қолганини тушуниб, бақириб юборган эди.

Офицернинг буйруғи билан ефрейтор Михайлов дарров двигателни юргизиб, машинани ўша уй томон ҳайдади. Деворга етиб келишлари билан кичик сержант Ембулаев, унинг кетидан оддий аскар Кикоть ўзларини муздек сувга ташлашди. Деразани синдириб уйга киришди. Қўрқиб кетган икки болани вўрга қидириб топиб, машина устидаги дўстларига авайлаб узатишди.

Бир оз вақт ўтгач, бахтиёр она халоскорларга қизғин миннатдорчилик билдирарди. Оддий аскар Кикоть эса гулхан ёнида кийимларини қуритар экан, қизариб деди:

— Ҳозирча ўзбекчани тушунмайман...

Шундай деди-ю, лекин миннатдорчилик сўзлари таржима қилинмаса ҳам белорус йигитига тушунарли эди.

ЗАРАФШОН ҚАҲРАМОНЛАРИ

Самарқанд рассомлари жангчилар суратлари экспозициясини бир вақт шундай деб атаган эдилар. Бу экспозиция Қизил байроқли Туркистон ҳарбий округи кисмларидан бирида намойиш этилган, сўнгра ана шу қисмнинг жанговар шон-шуҳрат музейига совға қилинган. Мана, фронт қаҳрамонлари портретлари ёнида офицер Л. Левенц, оддий аскар М. Омиралиев, комсомоллардан сержант М. Бурдак, оддий аскар А. Кузьник, В. Казаков ва бошқа жангчиларнинг мўйқалам усталари чизган суратлари пайдо бўлди. Улардан кўпларининг кўкрагида ҳукумат мукофотлари. Булар тинч вақтдаги жасорат учун берилган. Оғир шароитда мардлик кўрсатганликлари учун берилган.

Ўшанда, 1964 йил баҳорида Катта кўчки Зарафшон дарёсини бўғиб қўйди. Жуда кўп кишлоқлар, пахта далалари, корхоналар хавф остида қолди. Тревога эълон қилиниши биланоқ капитан Л. Левенц бўлинмаси ва бошқа бўлинмалар хавфни бартараф этиш учун юборилди. Дарё тўсилган жойига етиб келган жангчилар портловчи моддаларни ўрната бошладилар. Катта сержант Г. Макаров ва С. Безверхний бошчилигидаги аскарлар фидокорона меҳнат қилишди. Рус йигити Геннадий Кудрявцев, ўзбек Маҳмуджон Ёқубов, корейс Сер Пак, украин Мефодий Бурдак ва бошқа миллат жангчилари учун Ватан манфаатлари бир хил даражада азиз эди. Тоғ дарёси сувига қисқа муддатли янги йўл очиш учун улар куч-ғайратларини аямай, баъзан эса ҳаётларини хавф остида қолдириб, дам олиш нималигини билмай, тошларни уяр, портловчи моддаларни ўрнатар эдилар.

Сиёсий-жанговар тайёргарлик аълочилари, жумладан, коммунист, оддий аскар Маҳмадали Омиралиев, комсомол аъзоси Анатолий Кузьмик энг яхши жангчилар қаторида эди. Ўртоқлари уларга тенглашишга ҳаракат қилар эдилар. Ана шу ишда мардлик ва жасорат кўрсатганликлари учун жангчилар «Жанговар хизматлари учун» медали билан мукофотландилар.

ТОШКЕНТ— ЖАСОРАТ МАЙДОНИ

Ўзбекистоннинг зилзиладан зарар кўрган пойтахти жасорт шаҳригина эмас, шу билан бирга совет халқларининг дўстлиги ва биродарлиги янада ёрқин намоён бўлган шаҳарга айланди.

Табиий офатдан зарар кўрган тошкентликларга жангчилар биринчилар қаторида ёрдамга келдилар. Совет армияси ҳамма округлар ва флотлардан ёрдамга бўлинмалар юборди. Ҳар бир солдат, сержант, офицер муносиб мададкор бўлишга интилди. Уй-жой ва ишлаб чиқариш объектлари қуриш хамда қайта тиклашнинг биринчи ҳафтаси якунлари бўйича социалистик мусобақа ғолиблари аниқланди. Рус йигити кичик сержант В. Дергунов, белорус М. Несторович, туркман И. Какаев, латиш Ю. Редман, қирғиз Ж. Байминкеев, тожик И. Назриев, грузин Г. Жарлидзе қисқа муддатда қурувчилик касбини эгаллаб, иш нормасини ошириб бажара бошладилар. Хуллас, Советлар мамлакатида яшовчи барча миллатлар ва элатлар вакиллари бўлган жангчилар Ўзбекистон пойтахти аҳолисига ёрдам беришни ўзларининг ватанпарварлик бурчлари деб ҳисобладилар. Жангчилар бир неча минг квадрат метр уй-жой қуриб беришди. Улар кўп марта эшитган «Катта раҳмат» деган сўзлар ҳар бир миллат вакили учун тушунарли бўлиб қолган эди.

Н. МАХНО,
майор.

Жанговар ва сиёсий тайёргарлик аълочиси, коммунист, Тошкент танк мактабининг курсанти Юрий Чирков тактик машғулотлар пайтида рота командирлиги вазифасини моҳирлик билан бажарди.

А. Асанов фотоси.

ПОЛКДОШЛАР

Бир даста хат ва табриклар. Уларнинг ҳаммасида Москванинг муҳри. Хатларни ўқий бошлайман:

«Сизнинг хатингизни олгач, доимо шодланаман. Улар орқали мен халқимизнинг қаҳрамонона меҳнатини, шонли полкдошларимнинг фидокорона меҳнатини худди узоқни кўрсатувчи дурбиндагидек кўраман».

«Жанговар дўстларимиз ҳақида илиқ сўзлар ёзилган хатингизни олиб хурсанд бўлдим. Яқинда мен босиб ўтган жанговар йўлимиз ҳақидаги ўз эсдаликларимни ёзишни тугатдим. «Юришлар ва жангларда» номли китобимда сиз ҳарбий офицер бўлган шонли 413-миз ҳақида ҳикоя қилдим. Сизга ҳурмат ила П. БАТОВ».

Армия генерали Павел Иванович Батовга жуда кўп хат келади. Унга Ватанимизнинг турли бурчакларидан, чет эллардан ёзиб туришади. Айниқса Ўзбекистондан Иброҳим Норов йўллаган хатлар саркарда учун қимматли эди. У бир неча йилдан буён Иброҳим Норов билан оғайни. Запасдаги старший лейтенант И. Норов икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони донгдор 65-армиянинг собиқ қўмондони оиласида севимли меҳмон. Ўрта мактаб партасидан урушга кетган ўзбекистонлик ёш йигит 413-дивизия сафида жанг қилган. Унинг жанговар мукофотлари солдат қаҳрамонона жанг қилганлигини кўрсатиб турибди. «65-армия сафида мардларча курашган жанговар дўстимга чуқур ҳурмат белгиси сифатида тақдим этаман», деб ёзилган расм ҳаммадан ҳам Иброҳим Норов учун айниқса қимматли.

Полкдошлар учрашганда эслайдиган воқеалар кўп: фронт йўллари, оғир жанглар, қуролдош дўстлар. Батов ва Норовнинг кўпгина дўстлари биродарлар қабристонида мангу уйқуда ётишибди. Улуғ ғалаба соатини кутиб олганлар эса ҳозир тинч ижодий меҳнат билан банд. Улар меҳнатда ҳам фронтдагидек олдинги сафда бормоқдалар. Хатларнинг бирида Норов Батовга собиқ жангчиларнинг меҳнат жасоратлари ҳақида ёзган эди. «Мен полкдошларимнинг меҳнат жасоратлари тўғрисидаги хатингизни зўр мамнуният билан ўқиб чиқдим», — деб жавоб йўллади Батов.

Норовнинг ўзи ҳам худди шундай. Бир неча йил муқаддам қўриқ ерда ҳозир Норов раҳбарлик қилаётган Октябрь 50 йиллиги номли совхоз ташкил этилган эди. Олдин чўл бўлган ерларда ҳозир боғлар, токзорлар яшнаб турибди. Обод посёлка бунёд этилган. Норов бу ернинг худди шунақа бўлишини орзу қилган бўлса керак. Ана шунинг учун, бахтли ҳаёт учун у аёвсиз жангга борди.

Генерал Батов ҳам ҳозиргача жанговар сафда. У Улуғ Ватан уруши ветеранлари советига раҳбарлик қилмоқда. Мамлакатимиз Мудофаа министрлигида катта иш олиб бормоқда, Совет — Вьетнам дўстлиги жамияти правлениесининг раиси.

...Хатларни қайта-қайта варақлайман. 30-йилларда Батов Испания республикаси учун курашган йилларда тушган расмларини кўрдим.

Иброҳим Норов қимматли ҳужжатларни уйида сақлаётир. Лекин унинг учун ҳаммадан қимматлиси жанговар дўстликдир. Бу дўстлик айрим кишиларнинг оддий дўстлиги эмас. Бу барча совет халқларининг, давлатимиз куч ва қудратининг мислсиз манбаи бўлган бузилмас дўстлигимизнинг тимсолидир. Кечаги жангчилар шунинг учун курашганлар ва шунинг учун меҳнат қилаётирлар. Бугунги ажойиб байрам кунида биз уларга бош эгиб таъзим қиламиз.

Ю. КУЗЬМИН,
«Правда Востока»нинг махсус мухбири.

«ОНА ҚАЙҒУСИ». Ҳалок бўлган қаҳрамонлар хотирасига ёқилган сўнмас олов ёнида.

Ш. Усмонов фотоси (Наманган).

МАХСУС ТОПШИРИҚ

Тунда радиограмма олинди. Ковпак партизан отряди Ғарбий Украина ўрмонларида қуршовга тушиб қолди. Отряднинг яхшироқ манёвр қилиши учун партизанлар ўқ-дори юборишни ва ярадорларни олиб кетишни сўрашарди. Шу тариқа иккинчи тунги авиация полкининг учувчиси младший лейтенант Абдусамад Тойметов осмонга парвоз қилди. У жанг қизғин бораётган пайтда етиб келди. Уч ярим тонна ўқ-дорини 12 минут ичида самолётдан туширишди. Учувчи 43 ярадор жангчини олди. Самолёт ердан зўрға кўтарилди. Энди тезроқ фронт чизиғидан ўтиш керак. У ерда ярадорларга ёрдам кўрсатишади.

Қўмондонликнинг бу топшириғини ҳам Тойметов бошқа топшириқлар каби муваффақиятли бажарди.

— 1945 йил 8 майда, — деб эслайди Абдусамад Тойметов, — қўмондонликдан сурғичланган иккита пакет ва инструкция олдим. Инструкцияда бундай дейилган эди: «Биринчи пакет Киев ва Варшавадан ўтилгандан сўнг очилсин. Польша ва Германия чегарасидаги аэродромдан 6 та қирувчи самолёт ҳавога кўтарилса, иккинчи пакет очилсин. Самолёт кўтарилмаса—ерга қўнилсин». Қирувчи самолётлар кўрсатилган жойда ҳавода пайдо бўлди. Шундан сўнг иккинчи пакетни очдим. Унда Берлиннинг марказий аэродромига қўниш ҳақида буйруқ бор эди. Парвоз охирига етгачгина, самолётдаги 18 йўловчи орасида Бош қўмондонлик вакили ҳам борлигини билдим. Биз биринчи бўлиб етиб келдик. Биздан сўнг АҚШ, Англия ва Франция вакиллари келишди. Фашистлар Германиясининг сўзсиз таслим бўлганлиги ҳақидаги актга қўл қўйиш учун Кейтель энг охирида келди.

Экипажимизга самолётни текшириб, орқага учишга тайёрлаб қўйиш буюрилган эди. Биз фашистлар Германиясининг сўзсиз таслим бўлганлиги ҳақидаги актни, Ғалаба байроғи ва ўлжа қилинган немис байроқларини Москвага олиб келдик.

Икки жанговар парвоз. Учувчининг таржимаи ҳолида унутилмас бўлиб қолган икки парвоз. Бугун биз учун бу тарих бўлиб қолган. Тарих бўлганда ҳам қаҳрамонлик тарихи. Лекин Тойметовнинг яна бир парвози ҳам бўлганки, жангда ва тинч меҳнатда кўрсатган жасорати учун кўпгина ҳукумат мукофотлари билан тақдирланган бу жасур кишининг авиацияга кириб келиши ана шу парвоздан бошланган.

...Чўл осмонида шамол сезилмайди. Жазирама. Қуёш куйдирай дейди. Чўлда бир бола варрак учириб, югуриб бормоқда. Нозик ишланган варрак чўлнинг иссиқ ҳавосида юқорига кўтарилишни истамайди. Тасодифий илиқ шамол ўйинчоқни юқорига тортганда боланинг қуёшдан қорайган юзлари ёришиб кетади.

Унинг ҳам кўкка парвоз қилгиси келади. У албатта учади. Ниҳоят. варрак учириб юрган ўзбек боланинг орзуси рўёбга чиқди. Бир неча йилдан сўнг у Улуғ Ватан уруши йилномасига ёрқин сатрлар ёзди.

В. ЗИМОН.

ҚАТРАЛАР

Ниятингга ет

Бир қиз катта челакда сут кўтариб келарди.

Танкчилар ҳайрон. Малласоч қиз бўлса, тўппа-тўғри танкчилар даврасига қўшилди ва қўлидаги кружкасини айлантириб:

— Қани, навбати билан,... деб ишора қилди.

Бир зумда танкчилар ўраб олишди уни. Қиз йигитларнинг дам унисига, дам бунисига қарар ва кўз узмасдан кружка тўла сутни узатарди.

Сержант Болтабойга ҳаммадан кейин навбат келди. У украин қизи қўлидан кружкани олиб, муздек сутни сипкирар экан, командирнинг янгроқ овози эшитилди:

— Тревога!!!

Болтабой қизга бўш кружкани узатаётиб:

— Урушдан қайтишимда ҳам қишлоғингдан ўтсам, тағин сут билан сийлайсанми? — деб сўради.

Танкчилар сафга тизилишганди. Болтабой ҳам сафга шошилди. Қиз бўлса илиққина кулиб, юрагидагини айтди:

— Ниятингга ет, танкчи йигит!

Фельдфебель Шульц

Фельдфебель Шульц асирга тушиб қолди.

— Штабга олиб боринг! — буюрди лейтенант Сафаров.

— Қани, олдимга туш! — деди сержант Сидоров.

Шульц икки қадам босди-ю, оёқлари чалишиб, юролмай қолди.

— Қани, тезроқ юринг, жаноби фельдфебель! — қистади Сидоров.

Шульц ҳамон жим турар, кўзлари бежо эди. Сержант Сидоров немиснинг қўлидан тортқиладию, беихтиёр кулиб юборди:

— Ўртоқ лейтенант, бу бедавонинг лозими чатоқ-ку!

Чиндан ҳам шундай эди — фрицнинг лозими ҳўлланиб қолганди.

С. ҚОДИРОВ.

РАССОМ ХАНДАСИ

Собиқ жангчилар..

Ғалаба байрами шарафига

Утганларни эслаб...

Эр: — Дастурхон ёзишга рухсат этинг.

Рассом В. Думкин.

«КОСМОС-489» ПАРВОЗДА

ТАСС ахбороти

1972 йил 6 майда Совет Иттифоқида Ернинг навбатдаги сунъий йўлдоши — «Космос-489» учирилди. Йўлдош ичига космик фазони тадқиқ қилишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдош ичидаги аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш-ҳисоблаш маркази олинаётган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

А. А. Гречко Сурияга боради

Сурия Араб Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко расмий дўстона визит билан шу йил 10 майдан 14 майгача Сурия Араб Республикасида бўлади.

ЙЎЛ БЎЙИДАГИ ЁДГОРЛИК

Суҳбатимиз бирдан бўлиниб қолди. Василий Петрович автомобилни йўл четига буриб тўхтатди.

— Мен ҳозир, — деди у ва бир минутдан сўнг хушбўй баҳор гулларидан гулдаста ясаб келди.

— Қизингизгами ёки неварангизгами? — деб сўрамоқчи бўлдим-у, лекин улгурмадим. Бир неча юз метр йўл босганимиздан сўнг Василий Петрович машинани «Интернационал» совхози территорияси бошланадиган жойда, йўл четига ўрнатилган улуғвор ёдгорлик олдида тўхтатди. Ёдгорлик остига шофер териб келган гуллар қўйилди.

Ёдгорлик ёнида шофернинг ўзи ёлғиз турарди.

Ҳалок бўлган қаҳрамонларни хотирлаш учун бир тўда пионерлар келишди. Қора кийинган аёллар кўз ёшидан ҳўл бўлган рўмолчаларини олган Улуғ Ватан урушида ҳалоқ бўлганларнинг мармарга ўйиб ёзилган номларини артишади. Бир оқсоқол эшак миниб етиб келди. Шу ерда тўхтаб, ёдгорликка узоқ тикилди. Кўз ёшлари юзидан думалаб, оппоқ соқолига томди. У кимни эсламоқда? Ўғлиними, укасиними, қўшнисиними? Балки, Ватан учун жангларда ҳалок бўлганларнинг ҳаммасини хотирлаётгандир.

Қария ёнида туфлисини чанг босган ёлғиз аёл қимирламай турарди. Узоқдан келган бўлса керак. Жуда чарчаганга ўхшайди, лекин ўтиришга жой қидирмайди. Шамол эри ёки ўғли хотираси учун аёл ўраб олган қора рўмолнинг учини ҳилпиратади.

Мен уларнинг исм ва фамилияларини сўраб ўтирмадим. Улар учун балки энг муқаддас бўлган шу дақиқаларда безовта қилишни ўзимга эп кўрмадим.

Яна йўлга чиққанимизда Вася амаки узоқ жим борди. Ниҳоят гап бошлади:

— Шу йўлдан кўп йиллардан буён юраман. Ҳар баҳорда шундай манзарага дуч келаман. Ғалаба байрами куни ёдгорлик олдидан ҳеч бир шофер узун сигнал бермай ўтмайди. Ҳеч бир йўловчи ҳалок бўлган оққўрғонлик жангчиларга таъзим қилмай ўтмайди. Ёдгорлик тагида ҳамиша гулдасталар, энг чиройли гуллар...

Мамлакатимизда жанг майдонларида ҳалок бўлганлар хотирасига жуда кўп монументлар, обелисклар мемориал ансамбллар барпо этилган. Ана шундай ёдгорликлардан бири Оққўрғон районидадир. Оққўрғонликларнинг бошқа халқлар — биродарлари билан биргаликда ғалаба соатини яқинлаштириб, муқаддас жангда ҳалок бўлган фарзандлари хотираси ҳам халқ каби абадийдир.

С. ДУРНИКИН.

БОЛАЛАР ЎЙИНИ

Ҳовлимизда улар тез-тез «жанг» қилиб туришади. Жанг авжига чиқиб кетганида ҳар сафар икки дераза — тўртинчи қаватда сартарош аёл Марта Соломоновна квартираси ва учинчи қаватда ғишт терувчи, уруш ветерани Вася амаки квартирасининг деразаси очилади.

Сартарош аёл болаларга: «Безорилар», деб жаҳл билан бақиради. Вася амаки эса тегирмонга сув қуяди: «Володя, ўнг томондан кел!.. Рашид, Рашид, нега ётиб олдинг? Ҳужумга ўт! Ура!»...

Кечқурун Марта Соломоновна билан ветеран Вася амаки ўз шериклари даврасида шундай гап бошлайди.

— Болаларимизнинг тарбияси ёмон. Мактабда ҳам, уйда ҳам, — дейди сартарош. — Безори бўлиб ўсишяпти.

— ...Қирк биринчи йил эди, — Вася амаки шошилмай, босиқлик билан ҳикоя бошлайди. — Батальонимизга бир бола келиб қўшилди. Оти — Санька Котельников экан. Ёши ўн иккиларда. Тиш-тирноғигача қуролланган; бир қўлида фанердан ясалган қалқон иккинчи қўлида ёғоч қилич, ҳам кулгинг келади, ҳам йиғлагинг! Беш марта орқага қайтариб юбордик. Ҳар сафар қайтиб келади. Ўн беш ёшида эса урушни кўкрагида икки орден билан тугаллади. Хат ёзишиб турамиз. Ҳозир у Саратов областидаги Турковский районида яшайди.

Баъзан бундай ҳам бўлади Марта Соломоновна билан Вася амаки баҳслашиб қолишади. Ҳовлида болаларнинг «уруш-уруш» ўйнашига йўл қўйиш керакми-йўқми? Марта Соломоновна ундоқ деса, Вася амаки бундоқ дейди.

— Бу безориликни тугатиш учун милиция чақираман.

— Болалар ўйнашаверишсин.

Баҳс авжига чиқади. Лекин ҳар бири ўз фикрида қолади. Тан олиш керакки, Вася амаки билан баҳслашишда сартарош аёлнинг битта тактик устунлиги бор. Унинг сартарошхонаси ҳовлимизга энг яқин жойдадир. Шунинг учун Вася амаки соч-соқолини Марта Соломоновнага олдиришга ўрганиб қолган. Аёлнинг устунлиги нимада эканлигини тушунгандирсиз? Жанговар ветеранни креслога ўтказиб, чойшаб билан маҳкам ўраб қўяди-да, устарани қилич каби ўйнатиб, унга ўзининг ҳақлигини исботлай бошлайди. Кўрсанг, қўрқиб кетасан, киши! Соч олдириш учун навбат кутиб ўтириб бундай манзарани кўп марта кузатганман. У яна ўз фикрини такрорлайди.

— Такрор айтаманки. «уруш-уруш» ўйнаш — безорилик.

Ветеран эса қатъий ва кескин жавоб қилади:

— Мен сизга айтяпман: ўйнайверишсин!

Марта Соломоновнанинг йўғон овози момоқалдироқ каби гуриллайди, қўлидаги устара яшин каби ярқирайди.

— Такрор айтаманки,..

— Мен сизга айтсам... — Энди Вася амакининг овози сал бўшроқ эшитилади.

Марта Соломоновна ташаббусни ўз қўлига олиб, «ҳужум»га ўтади:

— Эсингиздами, ҳовлимизда Витька деган бола бор эди. Уларнинг бошлиғи, атамани! «Болалар менинг орқамдан, ура!» деб бақиргани-бақирганди. Сиз яхши кўрардингиз уни. Ҳозир у қаерда, ким бўлиб ишлаяпти? Йўлдан оғиб кетганига ишончим комил.

Устара эса Вася амакининг бурни остида ялтирайди. Ҳозир ветеран таслим бўлади, деб ўйлайман.

Лекин, бошқача бўлиб чиқди. У ойнадан кимнидир кўриб қолди. Бирдан дадиллашиб қоматини тиклади, жанговар отга мингандек креслога ўрнашиб олди. Сартарош аёлга эса ғойибона назар ташлади.

Сартарошхонага ҳарбий киши кириб келди. Забардаст, гўзал йигит. Елкаларида сержантлик погони, кўкрагида турли нишонлар. Саломлашиб, бўш жойга ўтирди.

Биласизми, мен ўзим собиқ офицерман, ҳарбий ишларга фаҳмим етади. Бу йигитни кўриб, унинг олижаноблигини, мардлигини дарров сездим. Марта Соломоновна ҳам Вася амаки билан баҳслашаётганини унутиб, сержантнинг қадди-қоматига ҳавас билан тикилиб қолди.

Вася амаки муғомбирлик билан кулиб, унга эслатди:

— Ҳўш, нима деяётган эдик?

Таниш овозни эшитиб, сержант ўрнидан турди:

— Вася амаки!

Ветеран креслодан турмоқчи бўлган эди. Чойшаб йиртилиб кетди.

— Витька!

Улар қучоқлашиб кўришишди. Ярим соқоли олинмаган Вася амаки йигитни Марта Соломоновнага таништирди.

— Танишинг, Виктор Токарев! Ҳа, ўшанинг ўзи, ҳозиргина қаерда экан, деб гаплашаётган эдикку. Юмшоқ, мўмин, қобил бола эди деб ҳозир ўзингиз мақтаган эдингиз.

Вася амаки ғалаба нашъасини сурарди.

Сержант эса товонларини бир-бирига тақиллатиб, бошини чиройли энгаштириб, Марта Соломоновнага мақтагани учун миннатдорчилик билдирди.

— Миннатдорман!

Сўнгра бироз қизариб, илова қилиб қўйди:

— Ўша шўхликларимиз учун кечиринг, сизни хафа қилган эдик.

...Ҳовлимиздаги болалар ҳозир ҳам «уруш-уруш» ўйнашади. Лекин Марта Соломоновнанинг жаҳли чиқмайди. Болаларнинг ҳақиқий эр йигит бўлишга интилиши табиий эканлигини Марта Соломоновна тушуниб қолган эди.

Николай АЛЕЕВ.

ФРОНТ ЮМОРЛАРИ

ЭШИТИБ ОЛИНГАН ГАПЛАР

Қадрли обер-лейтенант, участкангизда нима гап?

— Ҳеч қандай гап йўқ. Бориниям рус артиллерияси эшиттирмаяпти. Сизда-чи?

— Ҳмм... Афсуски, бизда ҳам шундай.

* * *

— Кеча тунда полковник Шпак ўз қисмини яна ҳужумга бошлаб борди.

— Ҳўш, бирор иш чиқдими?

— Ҳа, шахсий составнинг ярмидан кўпи сафдан чиқди.

* * *

Айтингчи, Франц, рус партизанлари бир эшелонимизни ағдариб юборишган эмиш, шу тўғрими?

— Нотўғри. Улар иккита эшелонни ағдаришди.

ЁЗИШМА

Фронтдаги Ганц Мюллерга хотини хат ёзди:

«Азизим Ганц, нега уйга қайтиб келаман деб ваъда қилмаяпсан? Ахир сени яхши кўраман!»

Ганц Мюллер фронтдан хотинига жавоб хати ёзди:

«Азизим Клотильда! Мен ўзим бора олмайман, балки тез орада мени олиб боришар...»

ШОШҚАЛОҚ ФРИЦЛАР

Разведкачимиз украин Остап Филипенко «тил» олиб келиш учун душман орқасига ўтди. Кичик бир ариқ орқасида икки немисни кўриб қолди. Гитлерчилар ҳам Остапни кўриб қолишди ва улардан бири бақирди:

— Рус, таслим бўл!

Иккинчиси ҳам юрак ютиб бақирди:

— Хэнде хох!

Разведкачи Филипенко индамай ариқдан сакраб ўтиб, биринчи фашистни найза санчиб ўлдирди, иккинчисини қулатиб, қўл-оёғини боғлади. Шундан сўнггина жавоб қилди.

— Ариқдан ўтмай туриб, «Хох» демагин-да!

КИМ ҲАҚ?

— Рихард, мен пиёда аскарлар қисмида хизмат қилаётган немис — энг бахтсиз немис, деган хулосага келдим. Нимага десанг, битта рус танки юзлаб пиёдаларни мажақлаб ташлаши мумкин.

— Гапингга қўшилмайман, Эрих. Мен танкчиман, рус пиёдалари билан дуч келишдан доим қўрқаман. Нега десанг, битта рус зирхли машинамни мажақлаб ташлаши мумкин.

РУС ТИЛИГА ҚИЗИҚИШ

— Рус тилини яхши билмаганимдан жуда афсусланаман-да! — Франц.

— Сенга русча-немисча луғатимни беришим мумкин.

— Йўқ, луғатинг ярамайди. У ерда «асир туш» деган жумла бор, менга эса, «асир тушяпман», деган жумла керак.

СПОРТ

ХАБАРЛАР

Армия хоккейчилар командаси мамлакат чемпиони

ЦСКА хоккей командаси ўн биринчи марта СССР чемпиони деган шарафли номга сазовор бўлди. Ҳали мамлакат чемпионатининг қатор ўйинлари давом этмоқда, Лекин, шундай бўлса ҳам, армия хоккейчилари жуда кўп очко тўплаб муддатидан илгари олтин медални қўлга киритишга муяссар бўлдилар. 5 май куни «Спартак» ва «Динамо» командалари ўртасидаги ўйин бу нарсани очиқ ҳал қилиб берди. Спартакчилар бунда «Динамо» хоккейчиларини 6:2 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. ЦСКА хоккейчиларига энди бирор команда етиб ололмаслиги маълум бўлди. Москва динамочилари эса шу ўйиндан кейин кумуш медаль олиш учун даъвогар эканликлари аниқланди. «Спартак» командаси эса бронза медалини қўлга киритиши аён бўлиб қолди.

«Заря» пешқадам

Ворошиловград шаҳрининг «Заря» командаси футболчилари навбатдаги ўйинда «Зенит» (Ленинград) командасини 2:1 ҳисобида ютиб, мамлакат чемпионатида пешқадамликни қўлда сақлаб келмоқда. Команда шу пайтгача бирор марта мағлубиятга учрамади.

Олтинчи давра тур учрашувлари 7 майда ўтказилди. Бунда Львов шаҳри «Карпати» командасининг ҳужумчиси Остап Савка маҳорат кўрсатди. Пойтахтнинг «Локомотив» командаси билан учрашувда у рақиб дарвозасига учта тўп киритишга муяссар бўлди. Москваликлар учрашувда 1:3 ҳисобида енгилдилар.

Бошқа командаларнинг учрашувлари қуйидаги натижалар билан тугади: «Қайрат» — «Динамо» (Тбилиси) — 0:2, СКА — ЦСКА — 1:2, «Нефтчи» — «Арарат» — 1-1, «Динамо» (Киев) — «Торпедо» — 0:0, «Днепр» — «Динамо» (Москва) — 1:1, «Спартак» — «Динамо» (Минск) 2:0.

Шахмат бўйича жаҳон мусобақаси олдидан

Халқаро шахмат федерацияси Америка гроссмейстери Роберт Фишер шахмат бўйича жаҳон биринчилиги учун Борис Спасский билан учрашувни Исландия пойтахти Рейкьявик шаҳрида ўтказилишига розилик берганлигини билдирди. 24 партиядан иборат бўладиган бу мусобақа 2 июнь куни бошланиши лозим.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

◆ ЖАЗОИР. Миср президенти Анвар Садат билан Ливия революцион қўмондонлиги кенгашининг раиси Муамар Каддафи Жазоирдан жўнаб кетдилар.

Улар Жазоир революцион кенгашининг раиси Хуари Бумиддин билан бир қанча муҳим халқаро проблемалар юзасидан, аввало, Яқин Шарқдаги аҳвол юзасидан музокаралар олиб бордилар. Уч араб мамлакатининг раҳбарлари арабларнинг империализмга ва сионизмга қарши курашидаги бирдамлигини мустаҳкамлаш йўлидаги тадбирларни муҳокама қилдилар. Музокаралар чоғида Миср, Жазоир ва Ливия ўртасида ҳар томонлама ҳамкорликни янада ривожлантириш учун зарур бўлган қадамлар ҳам кўриб чиқилди.

◆ САН-ХОСЕ. «ЯК-40» типидаги совет самолёти — ажойиб машина. Бу машина фан ва техниканинг сўнгги ютуқларини ҳисобга олган ҳолда қурилган, деди Коста-Рика «Лакса» миллий авиа компаниясининг бош директори Отто Эскаланте бу ерда ўтказилган самолётнинг биринчи намунали парвозидан кейин. Эскаланте самолётни бошқариш қулай ва чаққон эканлигини таъкидлади. «ЯК-40» самолётининг биринчи пассажирлари орасида Коста-Рика транспорт министри Родольфо Сильва, ташқи ишлар министрининг ўринбосари Хулиан Самора ва бошқа расмий кишилар бор эди.

◆ ПРАГА. СССРнинг Чехословакия Социалистик Республикасидаги элчихонасида Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусакка, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти Л. Свободага, Чехословакия Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси, Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг секретари В. Билякка ва Чехословакиянинг бир қанча бошқа таниқли арбобларига «1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан уруши ғалабасининг 20 йиллиги» медали топширилди.

Медалларни СССРнинг Чехословакия Социалистик Республикасидаги элчиси С. В. Червоненко топширди.

◆ РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. Бразилия марказий банкининг маълумотларига қараганда, Бразилия саноатидаги капитал маблағларнинг 70 проценти, савдодаги капитал маблағларнинг 58 проценти, транспортдаги капитал маблағларнинг салкам 68 проценти ажнабий капиталга тегишлидир. Мамлакатнинг автомобиль ва фармацевтика саноати батамом ажнабий монополиялар қўлига ўтиб кетган. 1971 йилда Бразилиядаги ажнабий капитал маблағлар ҳажми 2.500 миллион доллардан ортиқ эди.

Йирик халқаро монополиялар нарх-навони тобора оширмоқда. 1967 йилдан бери ун, ловия, гуруч, кофе, қанднинг нархи икки баравар кўтарилди. Ҳолбуки, Бразилия меҳнаткашларининг реал иш ҳақи кейинги 7 йил ичида 37 процент камайди. Мамлакатда ишсизлик кучайиб бормоқда.

◆ БЕРЛИН. Бу ерда ГДР Министрлар Совети ҳузуридаги статс-секретарь М. Коль билан ГФР федерал канцлери маҳкамасининг статс секретари Э. Бар ўртасида учрашув бўлди.

ГДР билан ГФР ўртасида транспорт масаласи юзасидан тузилган шартномага розилик белгиси қўйиш шу йил 12 майда Бонида ўтказилиши ҳақида келишиб олинди.

◆ ДЕҲЛИ. Ҳиндистон мудофаа министрлиги Покистон қўшинларининг бўлинмаси Кайян (Кашмир) районида ҳинд қўшинлари қўлида бўлган позицияга ҳужум қилишга уринганлигини билдирди. Ҳиндистон шу муносабат билан Покистонни ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги битимни бузишда айблади.

◆ НЬЮ-ЙОРК. Ассошиэйтед пресс агентлиги Покистон ҳукуматининг баёнотини келтиради. Бу баёнотда ҳинд қўшинлари 5 майда Кашмирнинг тоғли районида ўт очишни тўхтатиш линиясини бузганлиги таъкидланади.

◆ ПАРИЖ. Афинадан олинган хабарларга қараганда, бутун Грецияда май ойининг дастлабки кунларида яна қамоққа олиш бошланди. Қамоққа олинганлар орасида студентлар айниқса кўп. Уларга 1 май арафасида «қонунга хилоф равишда оммавий намойишлар» ўтказишга уринди, деган айб қўйилган. Грециянинг иккита энг катта шаҳри — Афина ва Салоникaнинг ўзида 18 киши қамоққа олинди. Уларни ҳарбий трибунал суд қилади.

«Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори М. ҚОРИЕВ.

«Правда Востока» газетасининг редактори Н. ТИМОФЕЕВ.

«Фрунзевец» газетаси редакторининг ўринбосари Б. БУРИХОНОВ

Б. — 108. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64697. Р. 03451.